

IZVĒLIES VIETĒJO!
MĒS PAR LATVIJU!

Pašā sezonas karstumā Zemnieku saeimas valde tikās ar abām augstākajām Latvijas Valsts amatpersonām. Latvijas Valsts prezidentu Edgaru Rinkeviču un ministru prezidenti Eviku Siliņu. Esam pagodināti!

Bioloģiskās saimniecības "Grīnis" īpašnieks Ed Noordam savos secinājumos ir tiešs: "Ir trīs veidu bioloģiskie lauksaimnieki - subsīdiu saņēmēji, romantiķi un ražotāji."

Gribi saprast, cik veselīga ir augsne - sasmaržo to! Projekta Sustainable Silage dalībniekiem šī ir jauna pieredze.

Rudens pusē Zemnieku saeimas valdi un interesentus uzņēma SIA "Uzvara-lauks" īpašnieks Arnis Vējš. Viņa saimniekošanas moto: "Rūpīga analīze. Precīza darbuplānošana un izpilde."

Zemnieku saimniecība atjauno sadarbību ar Valsts ieņēmumu dienestu. VID ģenerāldirektore Baiba Šmite-Roķe: "Noslēgtā sadarbības vienošanās ar "Zemnieku saeimu" apliecina mūsu kopīgo mērķi stiprināt godīgas konkurences principus un radīt labvēlīgāku vidi Latvijas lauksaimniecības nozares izaugsmei"

Kontaktinformācija Redakcija un izdevējs: Biedrība "Zemnieku saeima"
 Republikas laukums 2, 308. kab., Rīga, LV-1010
 Telefons: +371 67 027 044
 E-pasts: birojs@zemniekusaeima.lv
 www.zemniekusaeima.lv

Galvenā redaktore Iveta Grudovska
 E-pasts: iveta@zemniekusaeima.lv

Iespiesta SIA "Dardedze hologrāfija"

Tirāža 1000 eksemplāri

"Zemnieku saeima" Žurnāls biedriem iznāk kopš 2013. gada, četras reizes gadā.

Par reklāmas iespējām žurnālā interesēties pa e-pastu birojs@zemniekusaeima.lv, tel.: +371 67 027 044

Pārpublicējot žurnālā ievietoto materiālu, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem redakcijas atļauja.

Saturs

Intervija ar Juri Lazdiņu	4-5
Eiropas lauksaimniecības nākotne	6-7
Dragi ziņojums	8-9
Pazīsti savus ražotājus!	10-11
Īsumā par akcijām un obligācijām	12

Par buferjoslām un starpkultūrām	13
Ziņas īsumā	14; 20; 25
Par zilās mēles slimību	16
LIVET aktualitātes	17
Sākam testēt notekūdeņu dūņu kompostu	18-19

Šoruden rapsis padevies īpaši lekns. Redzēs kā pārziemos.

Sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	22
Speram soli tuvāk patērētājiem!	23
Rāmvā diskutējam par meliorāciju	24
Nezāļu robots rullē!	26-27
Projektu aktualitātes lopkopībā	28-29
Fotoreportāža	30-31

Lauksaimniecības izstādē Vācijā demonstrē robotus pašgājējus. Arī tāda būs lauksaimniecības nākotne.

Daba sagādā pārsteigumus

Šis nebija viegls gads

Biedrības "Zemnieku saeima" valdes priekšsēdētājs Juris Lazdiņš septembra sākumā intervijā "Latvijas Avīzei" pārrunā, kā lauksaimnieki vērtē aizvadīto sezonu un sējumu apdrošināšanu. Publicējam dažus fragmentus no intervijas.

Kāda ir kopējā situācija lauksaimniecībā?

Mediji bieži uzdod jautājumu, kāda ir situācija Latvijā, un katru gadu atbildēt uz šo jautājumu kļūst arvien grūtāk. Situācija atšķiras pat viena novada robežās. Tādēļ, ja atbildēšu, ka situācija ir laba, būs daudzi, kas sašutīs – ko tas Lazdiņš tur melo. Ja teikšu, ka slikta – atkal daudzi nepiekritīs. Situācija ir dažāda. Vidzeme un Latgale šogad ir visvairāk sausuma skartie reģioni, un ražas tur bija salīdzinoši zemas, savukārt Zemgale cieta no pārmērīgām lietusezībām. Tikai Kurzemei paveicies – viņiem bija labvēlīgi apstākļi, pietika mitruma. Taču arī tur ir pagasti un saimniecības, kur bijuši nelabvēlīgi apstākļi. Vērtējot gada rezultātus graudkopībā – šis gads būs labāks nekā iepriekšējais, taču rezultāti joprojām ir zem vidējā.

Kā ar citām lauksaimniecības nozarēm?

Lopkopībā situācija nav slikta, jo zāli dažviet izdevies nopļaut pat piecas reizes, tātad barība ziemā būs. Problēmas lopkopībā radīja salīdzinoši zemā piena cena, kas tik tikko sedza pašizmaksu, bet gada nogalē cena sākusī pakāpeniski palielināties.

Vai pastāv tieša sasaiste starp sliktu gadu Latvijas zemniekiem un augstām pārtikas produktu cenām veikalu plauktos?

Nē, nepastāv. Latvijas lauksaimnieku kopējais saražotais apjoms ir pārāk niecīgs, lai būtiski ietekmētu pārtikas cenas pasaules tirgos. Bez tam Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības tīkli nav lojāli Latvijas pārtikas ražotājiem, tādēļ tur Latvijas zemnieku saražotais tiks viegli aizstāts ar citu valstu zemnieku produkciju. Vienīgais, ko varētu pamanīt patērētājs, ir cenu pieaugums tiešajās piegādes ķēdēs, proti, kad patērētāji pērk lauksaimniecības produktus tieši no ražotājiem, īpaši attiecībā uz kartupeļiem, kuriem šogad nav pārāk laba raža.

Vai divi slikti gadi pēc kārtas ir mainījuši zemnieku attieksmi pret platību apdrošināšanu? Sajā jomā aina ir raiba – Zemgalē esot apdrošināta lielākā daļa sējumu, bet citviet ne tuvu tā nav, savukārt dārzenu audzētāji sūdzas, ka viņiem apdrošināšana esot pārāk dārga...

Pērn bija apdrošināti apmēram 360 tūkstoši hektāru, šogad – 450 tūkstoši. Kopējā sējplatība Latvijā ir 1,1–1,2 miljoni hektāru. Tātad apdrošināti ir nedaudz vairāk kā 30% platību, un tas ir nepietiekami. Nebūs pareizi teikt, ka lielie lauksaimnieki apdrošinās, bet mazie ne.

Apdrošināšana ir īpaši svarīga tieši mazajām saimniecībām, jo tām parasti ir daži lauki samērā nelielā reģionā, un, ja šo reģionu skar dabas katastrofa, tad, visticamāk, mazajai

saimniecībai būs skarti visi lauki, bet lielajai – tikai daļa. Apdrošināšanas atšķirības drīzāk ir saistītas ar mentalitāti un izvairīšanos no riskiem vai to pieņemšanu. Piemēram, viens no vasaras riskiem ir krusa. Apdrošināšanās pret krusu maksā 12 eiro/ha, no kuriem gandrīz pusi sedz valsts. Taču, lai lauksaimnieki vairāk apdrošinātu sējumus un lopus, ir nepieciešams arī lielāks valsts atbalsts apdrošināšanai, kas pašlaik ir tikai ap 40%.

Bet, ja skaitļi ir tik nelieli, tad taču visiem vajadzētu būt apdrošinātiem. Divas tonnas graudu no hektāra pat par zemu cenu 150 eiro/t ir 300 eiro no hektāra. Sešus eiro jeb 2% no tā var samaksāt par drošību...

Varu tikai piekrist, taču arī citās jomās Latvijā ir līdzīga situācija. Arī nekustamo īpašumu apdrošināšana pret ugunsgrēku vai plūdiem nav dārga, bet cik procenti īpašumu ir apdrošināti? No fiziskajām personām piederošajiem – ap 40%. Vai 100% automašīnu ir KASKO apdrošināšana? Arī nav. Tādēļ tas ir mentalitātes un domāšanas jautājums – vai es uzņemos šo risku vai ne. Taču spēlēt tādu ruleti saimniecībām, kurām lauksaimniecība ir pamata business, un ir nozīmīgas saistības pret bankām, – tā, manuprāt, nav gudra rīcība. Apdrošināšana palīdz naktīs gulēt daudz mierīgāk.

Vai, jūsuprāt, valsts atbalsta pasākumi zemniekiem šogad ir darbojušies optimāli?

Valsts atbalsts sējumu apdrošināšanai ir bijis pietiekams – pietika visiem, kas gribēja apdrošināties, iepriekšējos gadus tas ne vienmēr tā bija. Vēl no Zemkopības ministrijas nācis signāls, ka ministrija vēlētos veidot drošības fondu un tajā būšot jāpiedalās visiem. Nekas cits, izņemot signālu, pagaidām nav skaidrs – kādi riski tiks apdrošināti, vai drošības fonds attieksies tikai uz tiem, kas nav apdrošināti, vai visiem, metodikas nav. Šāds fonds, visticamāk, nevarēs darboties 2025. gadā. Provizorisks aprēķini ir tādi, ka no katra lauksaimniecībā izmantojamā hektāra, un tādu Latvijā ir 1,7 miljoni, tiktu iekasēti seši eiro – tātad gadā varētu savākt ap desmit miljoniem eiro. 30% no fonda izmaksāt nedrīkst, tātad reāli zaudējumu segšanai varētu būt pieejami septiņi miljoni eiro gadā. 2023. gada krusa tikai Zemgales reģionā vien nodarīja zaudējumus par apmēram 40 miljonu eiro. Tātad pagaidām fonds varētu nesejt labi ja sesto daļu no vienā gadā iespējamiem zaudējumiem, un daudziem zemniekiem šāds risks nebūs pieņemams. Gaidām no ZM tālākos skaidrojumus un metodiku, pagaidām varam teikt, ka riska fonda izveidi neatbalstām.

Vai Latvijas zemnieki, jūsuprāt, jūtas finansiāli stabili vai visu laiku cīnās par izdzīvošanu?

2022. gadā, kad bija labas ražas un augstas piena un graudu cenas, dažas saimniecības spēja veidot uzkrājumus – tām šobrīd situācija ir mazliet vienkāršāka. Taču kopumā pēdējos divos gados Latvijas zemnieki nepārprotami cīnās par izdzīvošanu.

Kopš Krievijas iebrukuma Ukrainā ir sākušās tādas pārtikas cenu svārstības, ka neviens zemnieks nevar justies finansiāli drošs. Diemžēl lielākā daļa lauksaimnieku nav biznesmeņi vai spekulanti, kas prastu izmantot biržas svārstības savā labā. Laiku pa laikam gadās sastapt kādu, kas to prot un spēj, bet lielākā daļa zemnieku prot audzēt pārtiku, nevis spekulēt biržā.

Vai ir pasaules pārtikas tirgus tendences, par kurām vajadzētu zināt Latvijas patērētājiem?

Jāzina būtu tas, ka lauksaimniecības ražas apjomi Eiropā samazinās. No tā var izdarīt secinājumu, ka tās ir jaunās Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) sekas – šai politikai šobrīd aprit otrais gads. Ja pirms KLP spēkā stāšanās mums bija diezgan skaidrs, ka rezultāti būs tieši šādi. Tas nonāk pretrunā ar pasaules ģeopolitisko situāciju un karadarbību Eiropā – būsīm puslīdz veiksmīgi atbrīvojušies no atkarības energoresursu jomā, bet tagad, iespējams, nokļūsim atkarībā pārtikas produktu jomā. Man tas nešķiet pareizi.

Cik nu zinu, Eiropas Savienība joprojām ir pārtikas eksportētājs, tādēļ runāt par atkarību no importa pārtikas šķiet drusku pārāgri...

Nē, Eiropa daudz ieved lopbarību, Itālija ieveda 400 tūkstošus tonnu cieta kviešu, kas ir pastas pamatizejviela. Visa Skandināvija importē pārtikas produktus. Manuprāt, ES strauji tuvojas stāvoklim, kad kļūs atkarīga no pārtikas importa.

Cik veiksmīgi Latvijas zemnieki pielāgojas jaunās KLP prasībām minerālmēslu un augu aizsardzības līdzekļu lietojuma ierobežošanā?

KLP prasības attiecas uz mēslojumu kopumā – gan minerālmēsliem, gan kūtsmēsliem. Jāatzīst, ka nevajadzēja nemaz kopējo politiku, lai Latvijas zemnieki krasi samazinātu minerālmēslu un augu aizsardzības līdzekļu lietojumu. Tas gan nenotika ekoloģisku motīvu dēļ, vienkārši kara dēļ minerālmēslu un augu aizsardzības līdzekļu cenas sasniedza tādas līmeņus, ka gribi vai negribi bija jādomā, kā samazināt. Minerālmēslu cenas, piemēram, pieauga pieckārtīgi. Tādēļ pēdējo divu gadu laikā lauksaimniecībā strauji ienākusi tehnika, kas ļauj daudz precīzāk un efektīvāk izmantot minerālmēslus un augu aizsardzības līdzekļus. Zemnieki būtu priecājušies, ja atbalsta mehānismi būtu bijuši labāk izstrādāti, jo ne visiem izdevās saņemt valsts atbalstu šādas ļoti dārgas tehnikas iegādei.

Taču kopumā pēdējie divi gadi noveduši pie tā, ka Latvijas lauksaimniecības konkurētspēja pasaules kontekstā samazinās, nevis uzlabojas.

No intervijas "Latvijas Avīzei" 17.09.2024. Olafs Zvejnieks

Altum par apgrozāmo līdzekļu aizdevuma programmu

ZSA biedri jautā Altum par apgrozāmo līdzekļu programmu:

Vai 2023. gadā saņemtos apgrozāmo līdzekļu aizdevumus 2024. gada ražas varēs atgriezt arī 2025. un 2026. gadā?

Vai tās saimniecības, kuras 2023. vai 2024. gadā būs izmantojušas ALTUM apgrozāmo līdzekļu programmu un iegādājušās pamatlīdzekļus (tehniku, zemi), izmantojot kredītu vai lizingu, varēs pagarināt apgrozāmo līdzekļu atmaksas termiņu?"

MKnoteikumi Nr.582 "Kārtība, kādā īsteno valsts atbalsta programmu par aizdevumu piešķiršanu apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē" jau paredz iespēju pagarināt aizdevuma atmaksas termiņu, kā arī atmaksas kārtību. Proti, ja aizņēmējs nespēj nodrošināt aizdevuma līgumā paredzēto saistību izpildi, bet naudas plūsma vai saimniecības attīstības plāns apliecina aizņēmēja spēju atmaksāt aizdevumu nākotnē, ALTUM ir tiesīga restrukturizēt aizdevumu, tostarp atlikt pamatsummas apmaksu, pagarinot aizdevuma termiņu līdz pieciem gadiem, kā arī mainot maksājumu kārtību (maksājumu grafiku) un struktūru (periodiskumu).

Aicinām klientus, kuriem ir radušās atmaksas grūtības, savlaicīgi vērsties ALTUM, un, izvērtējot katru gadījumu individuāli, tiks meklēts atbilstošākais risinājums.

Vai de minimis par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem tiks rēķināts par katru gadu atsevišķi vai tomēr vienreiz, atgriežot aizdevumu pēc 2 vai 3 gadiem?

Saskaņā ar EK Regulu *de minimis* atbalstam lauksaimniecības produktu ražošanas nozarē atbalsta jeb subsīdijas ekvivalenta apmērs tiek aprēķināts un *de minimis* klientam piešķirts gan sākotnēji, pieņemot lēmumu par aizdevuma piešķiršanu, gan arī gadījumos, kad tiek veiktas tādas izmaiņas esošo aizdevumu līgumos, kas ietekmē atbalsta apmēru. Piemēram, tiek pagarināts aizdevuma līguma termiņš, mainīta aizdevuma procentu likme un aizdevuma atmaksas grafiks (piemēram, tiek atlikti vai pārceļti aizdevuma pamatsummas maksājumi). Šajos gadījumos klientam tiek piešķirts jauns *de minimis* atbalsta apmērs."

Vai saimniecības, kuras 2024. gadā būs iegādājušas izejvielas 2024. gada ražas iegūšanai, varēs saņemt apgrozāmos līdzekļus vēl 2024. gadā?

Nemot vērā, ka atvieglotās prasības tika noteiktas kā pagaidu risinājums 2023. gada krīzes skarto lauksaimnieku atbalstam, kā arī ņemot vērā ierobežoto finansējumu aizdevumu izsniegšanai ar samazinātu procentu likmi, šī brīža regulējums neparedz iespēju finansēt arī 2024. gada saistības.

Vai zemākā iespējamā kredītprocentu likme jauniem apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem būs sākot ar 3.5%?

Samazināto procentu likmi var piemērot, kamēr programmai ir pieejams iepriekš minētais papildus finansējums. Nemot vērā būtisko pieprasījuma pieaugumu, ZM piešķirtais finansējums ir gandrīz pilnībā izsniegts aizņēmējiem, līdz ar to jaunus aizdevumus ar 3.5% likmi var piešķirt ierobežotā apjomā. Pēc minētā finansējuma pilnīgas izsniegšanas apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programma tiks turpināta, nepiemērojot procentu likmes samazinājumu.

Eiropas lauksaimniecības nākotne

Valters Zelčs

Pirms gada Eiropu pārņēma plaši lauksaimnieku protesti. Bloķēti ceļi, lidostas, ostas, ienemti pilsētu centri un mazumtirdzniecības ķēdes – tas bija skaidrs signāls Eiropas Komisijai par to, ka situācija lauksaimniecībā ir kritiska.

Tam bija divi iemesli. Pirmkārt, **tirgus** – augstas enerģijas, degvielas, mēslojuma, sēklas, un citu izejvielu cenas no vienas puses, un strauji krītošas produktu iepirkuma cenas no otras puses. Piemēram, piena iepirkuma cenas kopš 2023. gada sākuma turpmāko pusgadu kritās par aptuveni 5% mēnesī. Kviešu iepirkuma cenas kopš 2022. gada maija līdz 2023. gada maijam nokritās uz pusi. Līdzīga situācija bija vērojama arī eļļas augu, cūkgaļas, liellopu, un dārzeņu nozarēs.

Eļļu ugunī piemeta arī tas, ka 2023. gads bija pirmais gads, kad lauksaimniekiem jāievēro **jaunās Eiropas lauksaimniecības politikas prasības**, kuras, maigi sakot, bija ar milzīgu loģikas trūkumu, ārkārtīgi birokrātiskas un dārgas.

Redzot to, ka nacionālo valdību centieni mazināt protestu apjomu nedeva rezultātu, mierināt sakarsušo situāciju personīgi uzņēmās Eiropas Komisijas prezidente Urzula fon der Leiena. Viņas piedāvājums bija operatīvi atcelt vissarežģītākās jaunās prasības, un uzsākt regulāras tikšanās ar lauksaimniekiem, lai pusgada laikā vienotos par to, kādai jābūt nākotnes lauksaimniecības politikai Eiropas savienībā. Šo formātu prezidente nosauca par “Stratēģisko dialogu”.

¹ https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2024-01/eu-raw-milk-prices_en.pdf

Stratēģiskā dialoga process

“Stratēģiskā dialoga” process bija intensīvs darbs 7 mēnešu garumā, ar 7 plenārsēdēm, teju simts darba grupu sapulcēm, un vairāk nekā 30 dalībniekiem – lauksaimniekiem, izejvielu ražotājiem, pārtikas pārstrādātājiem, vides organizācijām, u.c. Varētu domāt, ka pie šāda dalībnieku sastāva un darba apjoma, pašas Eiropas Komisijas prezidentes vadībā, gala ziņojums būs fundamentāla lauksaimniecības nākotnes attīstības stratēģija, kur katra mazākā kustība ir pamatota ar cietu, tālredzīgu aprēķinu. Tomēr ovācijas un gandarījums izpalika.

Visa darba rezultāts ir aptuveni 100 lappušu garš ziņojums, kurš viscaursastāv no plašām, apaļām frāzēm, kuras katrs var tulkot pēc savām vēlmēm un saprašanas. Šāds rezultāts aizvien vairāk liek spekulēt par to, ka fon der Leienas patiesais mērķis bija nevis atrast risinājumus Eiropas lauksaimniecības izaicinājumiem, bet nomierināt sakarsušo situāciju pirms tuvojošām Eiropas Parlamenta vēlēšanām. Arī Stratēģiskā dialoga termiņš šādas bažas tikai pastiprināja – tas sākās pus gadu pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām, un noslēdzās septembrī, 2 mēnešus pēc EP vēlēšanām.

Stratēģiskā dialoga rezultāti

Gala dokuments, kuru prezentēja fon der Leiena un profesors Peters Strošnaiders (*Peter Strohschneider*), apkopo 14 stratēģiskos virzienus Eiropas lauksaimniecības nākotnei. Starp tādām plašām frāzēm, kā “veidot pievilcīgu un dažādu lauksaimniecības sektoru”, un “spēcināt ilgtspējīgas prakses”, izkristalizējas arī virkne pozitīvu lietu.

- Pirmkārt, nākotnē jāveido spēcīgs risku un krīžu pārvarēšanas instruments – lai pēc katriem plūdiem, krusas, lietavām, vai tirgus svārstībām lauksaimniekiem nav jāskrien pie Eiropas Komisijas pēc atbalsta. Tas, visdrīzāk, tiks realizēts ar dažādiem apdrošināšanas produktiem. Iespējams, sekojot ASV piemēram, un ieviešot lauksaimnieku garantēto ienākumu apdrošināšanu.
- Otrkārt – investīcijas inovācijās. Baltijas reģions, tostarp Latvija, ir ļoti strauji ieviešus teju visas inovācijas, ko tirgus nes pretī. Automātiskā stūrēšana, precīzā smidzināšana un mēslošana, slaušanas roboti, ravēšanas roboti, utt. Pārējā Eiropa iepaliek, *iestagnēšanās* un tradīciju dēļ. Tomēr, ārpus aktīvākas tehnoloģiju ieviešanas veicināšanas, nākotnē Eiropa uzsvaru liks arī uz jaunām biotehnoloģijām. Piemēram, jauni bio-pesticīdi, un jaunas selekcijas metodes, jeb vienkāršos vārdos – laboratorisks process, kurā ātri un precīzi spēs veidot jaunas, ražīgas un slimību izturīgas augu šķirnes.
- Treškārt – Lauksaimniecība kā stratēģisks drošības garants. Spēja ražot pārtiku uz savas zemes Eiropā pēdējos gados uztverta par kaut ko, kas nav kritiski svarīgs. Globalizācijas rezultātā, importēt pārtiku no citiem reģioniem kļuvis lētāk un ātrāk, kā rezultātā, ES patērētāji kļūst aizvien atkarīgāki no citu valstu tirgiem. Līdz ar Krievijas uzsākto karu Ukrainā, un milzīgiem pārtikas ķēžu pārrāvumiem, pirmo reizi pēc ilgāka laika lauksaimniecība Eiropā atkal atzīta par stratēģiskās drošības garantu.

Vairāki aspekti ziņojumā ir pozitīvi, bet tikpat izteikti cauri spiežas idejas, kas lauksaimniekos rada satraukumu. Piemēram, pozitīvs varētu šķist lēmums nepieļaut ES lauksaimniecības zemes samazināšanos (kas šobrīd aktīvi notiek Rietumeiropā), taču kā robežšķirtne tiek notikta 2050. gads. Vēl vismaz 25 gadus Eiropā lauksaimniecības zeme tiks izņemta no ražošanas un pārvērsta infrastruktūras un pilsētu apbūves vajadzībām. Gana tieši tiek norādīts, ka Eiropai jāsamazina lopkopība. Pirms ziņojuma publicēšanas, šī rekomendācija ātri un haotiski tika mīkstināta, EK joprojām paredz “uzlabot balansu starp augu izcelsmes un dzīvnieku izcelsmes proteīnu”. Visbeidzot, ziņojumā minētās frāzes par lauksaimniecības finansējuma izlietojumu ir neskaidras, un rosina domāt, ka nākotnē finansējums tiks samazināts un nesniedz atbildes uz to, kā ES lauksaimniecībai izdzīvot jaunajā realitātē.

Lielie nākotnes izaicinājumi Eiropā

Eiropas lauksaimniecība pēdējos 20 gados ir strauji zaudējusi savu konkurētspēju globālajā mērogā. No pasaules pārtikas līdera pozīcijas esam nonākuši pozīcijā, kur saražotie apjomi stagnē, kamēr citu pasaules valstu, piemēram, Ķīnas, Indijas un ASV apjomi *skrien* debesīs. Tas nozīmē, ka ES lēnām izstājas no cīņas par to, kurš pasaules reģions pabaros arvien pieaugušo iedzīvotāju skaitu. Līdz pat 2021. gadam izskatījās, ka Eiropas Savienība ar mēreni labu ekonomisko izaugsmi un lētu pārtiku, ar šādu scenāriju bija mierā. Tas redzams politikā – ražosim mazāk, vairāk platības atstāsim neskartas, fokusēsimies uz pašnodrošinājumu. Tomēr realitāte ir mainījusies – pārtikas cenu inflācija, kara izraisītie piegādes ķēžu pārrāvumi un ekonomiskā lejupslīde, Eiropā situāciju pagriežusi par 180 grādiem. Šobrīd Eiropai nepieciešams atgriezties cīņā par globālā pārtikas milža titulu, tomēr jāņem vērā trīs aspekti:

1. **Strauji rūkošs iekšējais tirgus** – līdz šim ES lauksaimniecība ir fokusējusies uz izejvielu eksportu, pārstrādātus produktus atstājot iekšējam patēriņam. Diemžēl, šāda stratēģija ilgtermiņā vairs nav iespējama, jo šādā scenārijā vietējās lauksaimniecības attīstība balstās uz arvien straujāk rūkošu tirgu. Arī ar izejvielu eksportu nākotnē vairs nebūs tik viegli. Pēdējo 20 gadu laikā Ķīna, Krievija, ASV, Indija un citi reģioni ir ļoti strauji kāpinājuši izejvielu ražošanas apjomus, tāpēc šī tirgus daļa kļūst aizvien piesātinātāka. Atbilde šiem izaicinājumiem varētu būt pārstrādāti produkti, kuri orientēti eksportam uz Āzijas un Āfrikas valstīm, kurās vērojams strauju iedzīvotāju skaita pieaugumu, taču šobrīd publiskās investīcijas šajā virzienā ir krietni par maz.

2. **Eiropas budžets un Ukrainas pievienošāns** – Eiropa pēdējo 20 gadu laikā ir kļuvusi par zaļās pārtikas ražošanas līderi, ieviešot ar atrāvienu visstingrākos pārtikas ražošanas standartus. Šobrīd Eiropā svarīga ir ne tikai pārtikas kvalitāte, bet arī metodes, kā tā tiek ražota. Loģiski, ka šāda pārtika ir ievērojami dārgāka nekā tā, kas nāk no citiem pasaules reģioniem. ES līdz šim cenu ir izdevies noturēt zemu, savus lauksaimniekus subsidējot. Ukrainu uzņemt Eiropas Savienībā var tikai tad, ja tā pilnībā iekļaujas ES standartos un normatīvos. Lauksaimniecība nav izņēmums. Problēma rodas Ukrainas izmērā. Šobrīd ES ar savu lauksaimniecības budžetu spēj noturēt augstus ražošanas standartus un zemu pārtikas cenu esošajos 157 miljonos hektāru, taču Eiropai nav naudas, lai to pašu izdarītu vēl papildus 40 miljonos hektāru Ukrainā. Viens virziens būtu lauksaimniecības finansējuma paplašināšana, taču, apzinoties aizsardzības vajadzības, un stagnējošās dalībvalstu ekonomikas, šis virziens nav reāls.

3. **Politiskās prioritātes ne vienmēr ir iedzīvotāju prioritātes** – ES ambīcija ražot pārtiku, kas atstāj pēc iespējas mazāku ietekmi uz vidi un klimatu ir pavērusi lieliskas tirgus iespējas ārvalstu ražotājiem. Tas galvenokārt saistīts ar nepareizi nomērītu sabiedrības temperatūru – EK likmes lika uz to, ka klimata pēda būs izšķirošais faktors pārtikas izvēlē, taču Eurobarometra aptauja skaidri norāda, ka 23% iedzīvotāju galvenais faktors ir cena, 19% pārtikas drošums/kvalitāte, un 18% produkta garša. Ietekme uz vidi un klimatu kā galvenais faktors ir vien 4% patērētāju. **Lielais jautājums ir, vai Eiropas Komisija spēs pieņemt to, ka politiskās prioritātes ir klajā pretrunā ar patērētāju vēlmēm, un būs gatava savas prioritātes mainīt.**

Ūdens aizsardzība visā Eiropā nevar būt vienāda!

Oktobra noslēgumā Maira Dzelzkalēja-Burmistre projekta Life Goodwater IP ietvaros Rumānijā piedalījās Eiropas lauksaimnieku kongresa organizētā diskusijā par ūdens aizsardzību. Svarīgākās tēzes, kuras no savas puses akcentējām, skatoties uz nākotnes Eiropas politiku ūdens aizsardzības ietvaros:

“Lai mazinātu ūdens piesārņojumu, primāri ir jārēķinās ar būtiskām investīcijām. Bet pat tad, ja šīs investīcijas tiek veiktas, problēmas ar ūdens piesārņojumu nav risināmas vienas saimniecības ietvaros. Problēma ir plašāka - reģionālā vai pat nacionālā līmenī”.

“Eiropas Savienībai ir jābūt elastīgākai savā regulējumā, lai ūdens aizsardzības pasākumi nepaliktu tikai lozungu līmenī. Lai arī ūdeni mēs pazīstam vienādi, pasākumi ūdens sargāšanā ir ļoti atšķirīgi Itālijā, Vācijā vai Latvijā. Mēs nevaram piemērot vienādus aizsardzības pasākumus visā Eiropā, tas nav efektīvi”.

“Galvenais, izstrādājot pasākumus ūdens resursu aizsardzībai, ir lai tie ir lauksaimniekam ir saprotami. Nav jābrīnās, ka lauksaimnieki kūtri ievieš pasākumus, kuru būtību tiem nepaskaidro, vai kuri nav izprotami”.

Dragi ziņojums - Zāles Eiropas lēnajai, mokošajai ekonomikas agonijai

Valters Zelčs

Pēdējos gados Eiropas Savienība ir sāpīgi piezemējusies no augstā COVID-19 laika lidojuma, kur naudas bija daudz, tā bija lēta, un ekonomika auga "grieždamās". Jūtot deguma smaku, Eiropas Komisijas prezidente Ursula fon der Leiena uzrunāja Itāļu ekonomistu, baņķieri, bijušo Itālijas premjeru, Eiropas centrālās bankas un Itālijas centrālās bankas bijušo vadītāju Mario Dragi (Mario Draghi).

Lūgums bija vienkāršs – izpētīt iemeslus Eiropas ekonomikas stagnācijai un dot rekomendācijas situācijas uzlabošanai. Ziņojuma publicēšana bija ļoti gaidīts notikums gan politiķiem, gan ekonomistiem. Ziņojums nelika vilties! Tas ir ļoti skarbs, sāpīgs, bet reizē atsvaidzinošs situācijas izklāsts bridī, kad politiķi cenšas šodienas problēmas mātēt kā īstermiņa nelielas aizķeršanās globālo konfliktu dēļ. Ziņojums ir tik skarbs, ka preses konferencē pēc tā publicēšanas žurnālisti uzdeva tik tiešus jautājumus, kā "Vai, neieviešot jūsu rekomendācijas, ir sagaidāma ātra Eiropas ekonomikas nāve?"

"Nē, nav tā, ka nedarot šīs lietas Eiropas ekonomika mirs. Tā drīzāk būs lēna agonija."

M. Draghi, atbildot uz jautājumu par to, cik svarīgs ir šis ziņojums.

Ziņojums

Ziņojumā ļoti skarbi tiek aprakstīta esošā Eiropas ekonomiskā situācija, sevišķi, salīdzinot to ar ASV vai Ķīnas ekonomiku. Šodien jautājums par to, vai Eiropa spēj konkurēt, vairs nav aktuāls. Nespēj. Jautājums drīzāk ir, vai spēj samazināt milzīgos atpalicības tempus. Lai situāciju vērstu par labu, Eiropas ekonomikai nepieciešams aptuveni **750 – 800 miljardu EUR (!!!) investīciju apjoms gadā.**

Eiropas galvenā problēma

Dragi kā galveno Eiropas Savienības ekonomikas "sāpi" min tās zemo produktivitāti. Produktivitāte, ļoti vienkāršojot, mēra to, cik liela vērtība tiek radīta vienas darba stundas laikā, un tā ir svarīgākā mērvienība ekonomikā. Valstu IKP aug tad, ja aug valsts produktivitāte. Situācija, kur vērojam IKP pieaugumu, bet ne pieaugumu produktivitātē, nozīmē, ka vai nu ir pieaudzis strādājošo skaits, vai arī darbinieki strādā garākas stundas.

Eiropas produktivitāte principā ir mīnājusies uz vietas teju 20 gadus – kopš 2008. gada ekonomiskās krīzes, un ievērojami atpaliek no ASV produktivitātes. Šis ir centrālais iemesls, kāpēc eiropieši strauji paliek relatīvi nabadzīgāki pret globālajiem konkurentiem. Dragi uzsver Eiropas politiku stratēģisko kļūdu, ilgstoši ignorējot šo problēmu, un izliekoties, ka tas ir vienkārši mazs, apgrūtināošs apstāklis. Faktiski, Eiropa zināmu laiku produktivitātes problēmu ir notušējusi ar augstu imigrāciju. Citiem vārdiem sakot, Eiropā ekonomika ir augusi nevis tāpēc, ka tās iedzīvotāji ir spējuši ražot vērtīgākas lietas, bet tāpēc, ka imigrācijas dēļ vienkārši darba rokas ir bijušas vairāk. Diemžēl, vai par laimi, augonis ir plīsis, jo drošības apsvērumu dēļ Eiropa uz imigrāciju raugās arvien skeptiskāk, un dzimstības rādītāji Eiropā strauji krit (jau sen ir zem 2 bērniem uz sievieti). Zem Eiropas kājām ir izsists pēdējais klucītis, kurš nodrošināja ekonomisko attīstību. Objektīvi skatoties, situācija nekļūs labāka – nevienai attīstītai valstij nav izdevies pagriezt dzimstības rādītājus pieaugošā virzienā, tāpēc produktivitātes celšana ir vienīgais veids, kā Eiropas ekonomiskā izaugsme var pastāvēt.

Eiropas ekonomikas papildus problēmas

Eiropas ekonomiku apdraud grūtības pārdot saražoto. Ilgtermiņā Eiropa vairs nevar paļauties uz iekšējo tirgu, jo tas strauji saruks krītošā iedzīvotāju skaita dēļ. Savukārt, raugoties uz eksportu, Eiropai kļūs arvien grūtāk konkurēt pašizmaksas, krītoša globālā pieprasījuma (tas drīzāk īstermiņā) un drošības aspektu dēļ – pasaule paliek fragmentētāka un polarizētāka. Pēdējo gadu kari ir izveidojuši dzelzs priekškarus vairākām pasaules daļām, ar kurām Eiropa tradicionāli ir veiksmīgi tirgojusies. Eiropas attīstību apgrūtina arī enerģētiskā sektora grūtības.

Visbeidzot, produktivitātes kāpumu bremzē Eiropas pārregulācija, birokrātija un pārlietu lielā piesardzība. Šo ļoti labi uz savas ādas ir izjutuši arī lauksaimnieki, taču problēma ir izteikta virknē augsto tehnoloģiju nozaru. Spilgts piemērs ir pēdējā laika mākslīgā intelekta bums – kamēr ASV dibina jaunas, miljardiem vērtas kompānijas, un Ķīna mēģina tās atdarināt, Eiropas Komisija, tā vietā, lai attīstītu vietējās augsto tehnoloģiju nozares, jau steidz izstrādāt jaunas regulas un direktīvas, kas mākslīgo intelektu ierobežos.

Eiropa ir pilnībā izkritusi no augsto tehnoloģiju izveides. Ar ASV cīnījās kā līdzīgs pret līdzīgu laikus, kad augstās tehnoloģijas bija ražošanas iekārtas, sadzīves preces un automašīnas. Amerikāņu Fordam un Chevrolet Eiropa varēja likt pretī Volkswagen un BMW, Amerikāņu General Electric ražojumiem - Philips un citas kompānijas. Šobrīd Eiropai nav nekas, ko likt pretī Amerikāņu Apple, Eiropai nav alternatīvu Nvidia, Eiropa nespēj sacensties ar Alphabet (google u.c.), Meta (Facebook, Instagram, u.c.), Microsoft, vai Amazon. Šis ir kompānijas ar augstu produktivitāti, bet Eiropā tādu teju nav. Pēdējos 50 gados Eiropā nav nevienas kompānijas, kura būtu izveidota no nulles un sasniegusi vismaz 100 miljardu vērtību. Amerikā tādas ir vairāki desmiti, turklāt, sešu kompāniju vērtība pārsniedz triljonu.

Piedāvātie risinājumi

Identificēt problēmas vienmēr ir nesalīdzināmi vieglāk nekā piedāvāt risinājumus. Dragi ziņojuma pievienotā vērtība – tas ietver ne tikai problēmu, bet arī potenciālos virzienus problēmu risinājumiem:

- 1. Paātrināt inovācijas un atrast jaunas izaugsmes nišas.** Eiropai ir jāpieņem, ka nākotnes biznesa iet prom no fiziskām tehnoloģijām un lietām, piemēram, autoindustrijas. Šis nozares joprojām būs svarīgas, bet nenodrošinās izrāvienu. Ir jāfokusējas uz investīcijām programmatūrā, mikročipos, kas darbina programmatūru, mākslīgajā intelektā, vai citās tehnoloģijās. Dragi uzsver, ka galvenais traucēklis tam ir tieši Eiropas "mušpapīrs" jeb birokrātija, un pieprasa regulējuma atvieglošanu.
- 2. Vienots Eiropas de-karbonizācijas plāns.** Fakts, ka enerģijas cenas Eiropā ir 2-3 reizes augstākas nekā Ķīnā vai ASV, ir graužojs Eiropas ekonomikai. Kā ilgtermiņa risinājumi Dragi min pāreju uz atjaunojamo enerģiju, tiesa, neminot konkrētus enerģijas ražošanas veidus. Ziņojumā tiek minēts, ka šāda pāreja pieprasīs masīvas finansiālās investīcijas, atzīstot, ka vienīgais veids, kā to finansēt, ir kopīgi aizņemties naudu. Nevis dalībvalstu līmenī, bet kopīgi kā Eiropas Savienība.
- 3. Drošības palielināšana, atkarības mazināšana.** Dragi atzīst, ka investīcijas drošībā, un atkarības mazināšana ir ārkārtīgi dārgas. Tieši augsto cenu dēļ Eiropa ilgstoši ir samazinājusi militāros izdevumus, kļuvusi vāja, un sēdējusi uz krievijas lētās enerģijas adatas. Tomēr ilgtermiņā tas ir vienīgais pareizais risinājums, un enerģētiskās piegāžu dažādošana ļaus daudz vieglāk pārdzīvot dažādas krīzes.

Kopsavilkums

Dragi ziņojumu caurvij Eiropas federalizācijas ideja. Citiem vārdiem sakot, valstīm aizvien vairāk darbojoties kopā, un aizvien vairāk suverenitātes nodot Eiropas Savienībai, līdzīgi kā tas ir ASV. Eiropas Savienībai, pēc Dragi domām, vajadzētu virzīties uz Eiropas Savienoto valstu modeli, un potenciāli pavērt tādas iespējas, kā federāla līmeņa nodokļu iekasēšanu, izvērst federālu ārpolitiku un ambiciozākus tēriņus.

Pēcvārds / pārdomas

Šis ziņojums ir ļoti labs ne tikai tā satura dēļ, bet arī tāpēc, ka šo beidzot ir pieprasījuši paši politiķi. Tas nozīmē, ka arī politiķu vidū ir skaidrs, ka problēmas ir lielas, un tās vairs nevar slēpt. Tas, kas ziņojumā iztrūkst, ir vēl lielāka detalizētība un konkrētums par veidiem, kā ieviest rekomendācijas, piemēram, kā konkrēti veicināt inovācijas, kā konkrēti samazināt birokrātiju, un kuras konkrētās enerģijas ražotnes ir jāattīsta. Tomēr, visgrūtāk šobrīd atrast ticību, ka to var izdarīt. Inovācijas un atjaunojamā enerģija jau ilgstoši ES līmenī tiek zeltēta, taču cilvēki to ierauga kā nesaprotamus pētījumus, lai "veidotu digitālus izglītības materiālus par mantotiem kultūraugiem Ganā" (reāls piemērs, kam šogad Ārlietu Ministrija piešķīrusi finansējumu!), vai haotiska saules paneļu izvietošana, pēc tam 3 reizes divu gadu laikā mainot aprēķinu modeli. Tomēr ir indikācijas, ka šim Eiropas konkurētspējas ziņojumam sekos papildus ziņojumi, kuri jau daudz konkrētāk iezīmēs virzienus, kuros Eiropas Savienībai jāattīstās.

Piedienīgs jautājums būtu - kur šajā visā ir lauksaimniecība? Pavisam noteikti, lauksaimniecība nav Eiropas ekonomiskā izrāvienu centrā. Lai kā mums tas nepatīktu, tas ir pareizi. Lauksaimniecība, vienalga ar kādām inovācijām, nekad nespēs konkurēt ar augsto tehnoloģiju sektoru. Piemēram, viena telefona aplikācija – "Snapchat", kurā jaunieši viens otram sūta bildes, gada laikā apgroza 2 līdz 3 reizes vairāk naudas, nekā rada visa Latvijas lauksaimniecības nozare. Lauksaimniecībai nav jābūt nozarei, kas nodrošinās ekonomisko izrāvienu. Eiropa pārliecinoši lauksaimniecību virza kā stratēģiskas drošības nozari – kas nodrošina pārtiku iekšējam tirgum, un kalpo kā svira, ar kuru var cīnīties par savām interesēm citos pasaules reģionos, jo, kamēr datorprogrammas var izveidot teju jebkur, teritorijas, kur izaudzēt pārtiku, ir vien ļoti mazā daļā pasaules.

! Interesants fakts, kurš paslavē Latvijas lauksaimniekus – Latvijas lauksaimniecība no 2011. līdz 2021. gadam ir bijusi starp to valstu lauksaimniecībām, kurās produktivitāte kāpusi visstraujāk.

Pazīsti savus ražotājus!

Interesanti, kā lauksaimnieki izdara izvēli iepērkoties lielveikalos – pērk lētāko, atpazīstamāko, garšīgāko, vai atpazīst preču zīmes... Lai noskaidrotu, kā veicas vienam no retajiem pašmāju dārzeņu pārstrādātājiem SIA "Kronis", vai viņu saražoto produkciju Latvijā labi pērk, un vai sadarbība ar lauksaimniekiem ir rozēm kaisīta, zemnieku saeimas valde un daži aktivisti kāda septembra priekšpusdienā devās to noskaidrot. Uzņēmuma ilggadīgajam vadītājam Aivaram Svareniekam ir daudz ko stāstīt un viņa vērtējums dažkārt ir skarbs.

SIA "Kronis" - augļu un dārzeņu pārstrādes uzņēmums Bauskā, kas nodarbojas ar konservu ražošanu. Galvenie produkti - zupas un gatavie ēdieni, marinādes, mērces. Uzņēmumam ir senas iestrādes – jau no padomju laikiem, kopš 1965. gada. Tolaik katrā kolhozā bija pa rūpnīcīnai, taču šobrīd visas 35 ir izbeigušās. Kopš 1993. gada Kronis ir pašreizējā statusā. Nodarbina 55 darbiniekus un apgroza ap 5 miljoniem eiro.

Visas receptes izstrādā paši – tostarp pielāgo konkrēto klientu vēlmēm, sagatavo produkciju tieši viņu garšas vajadzībām.

bet tas būtu ļoti dārgs. Pašreiz lietotajiem produktiem ir četrus gadus ilgs realizācijas termiņš. Sākotnēji armija prasīja 7 gadu realizācijas termiņu – kas liecinājis par savdabīgu izpratni, komentē uzņēmuma vadītājs.

Sarežģītais eksports

Jautājām, cik viegli vai grūti savu saražoto produkciju eksportēt? Pirms kara galvenais eksporta tirgus, ap 20 %, bija Krievija. Iziešana no šī tirgus arī Kronim nesu zaudējumus ap 50 000 eiro. Sadarbība bijusi abpusēja. Piemēram, no Baltkrievijas un

Krievijas pirka stikla tara. Preču kustības aizliegums radījis milzīgas problēmas. Atrast citus piegādātājus prasījis laiku, jo tā īsti nevienam Eiropā ar 3 milj. burciņu patēriņu neesam interesanti. Trīslitrenes, kuras joprojām Latvijā ir pieprasītas, nāk no Uzbekistānas un Ukrainas, bet kvalitāte nav tā visaugstākā. Katrs bizness kaut ko maksā. Tā kā problēmas ar burkāniem vienkārši nerisinājās, sāka izmantot mīksto iepakojumu, kuru importē no Izraēlas. Lai gan patērētāji labprāt iegādājas mīksto iepakojumu, tas nemaz nav tik videi draudzīgs, jo ir kompozītmateriāls un nav pārstrādājams.

Uz Ukrainu gan esot sūtītas tikai dāvanas, neviens ukraiņis neko nav nopircis. Par iespējām iespējams Rietumu tirgū Svarenieks ir piesardzīgāks, jo tas ir pārpildīts. Visvieglāk esot pārdot tur, kur tirgus ir mazāk attīstīts. Svarīgi atrast optimālo attiecību starp cenu un peļņas iespējām... un robežu, cik tālu var aizvest. Pēc krievijas tirgus zaudēšanas pārgājuši uz privāto brendu attīstību. Sava brenda attīstībai ir jāiegulda milzīgi līdzekļi. Nav iespējams konkurēt ar Polijas ražotājiem, par savu vietu veikalos plauktos cīnās arī kaimiņi: lielākā rūpnīca Lietuvā ir Kedaiņos, kopumā kādas 5 rūpnīcas. Igaunijā - Salvest un Orklas meitas uzņēmums.

Vietējā izejviela 1/3 produktos

Izejvielas uzņēmums iepērk no visas pasaules. Pamatizevielas - ap 1000 t dārzeņu – kartupeļus, burkānus, kāpostus, bietes un sīpolus, iepērk no zemniekiem un vairumtirgotājiem. Ap 300-400 t tieši no zemniekiem. Pie sevis neko no tā neuzglabā ilgstoši. Produkciju piegādā gan vietējie, gan no visas Latvijas. Tomātu pasta nākot no Ķīnas, dažkārt no Spānijas, eļļa no Igaunijas. Izejvielas un gatavā produkcija apmēram 1 miljona eiro apmērā ir

noliktavā, tikpat - veikalos plauktos.

Sadarbība ar lauksaimniekiem gan ļoti dažāda. Ir regulārie piegādātāji, ir tādi, kas atved reizi no reizes. Te ved, te neved, te atved nekvalitatīvu produkciju un skaišās, ka neņem pretī. Sakņaugu biznesā vietējai izejvielai pavasarī vienmēr beidzas konkurētspējīga cena un kvalitāte. No marta līdz Jāņiem nav vietēji izaudzētas produkcijas. Tāpēc jāpērk no visurienes, jo pārstrādei neesot būtiski, no kurienes tā nāk. Ja veikals izdara savu pieprasījumu, tas noteiktā laikā jārealizē – izejvielas vajag nekavējoties. Vai ir kādi konkrētie kvalitātes standarti? Nē, skatās katru piegādi atsevišķi.

Vai ir izveidojusies sadarbība ar vadošajiem Latvijas dārzeņu un augļu kooperatīviem? Vadošie?! Svarenieks pārjautā vēlreiz... Sadarbība ar BD esot, bet ar Mūsmāju dārzeņiem gan nav izveidojusies.

Plāni

Ilga termiņa pārtikas produkts kļūst pieprasītāks – Kronim ir attīstības iespējas. Var veidot dažādus produktus – ar gaļu, bez gaļas, ar zivīm, eksperimentēt ar garšām.

Savas vietas meklēšana veikalos plauktos notiks Baltijas valstīs, jo produkcijas etiķetes ir visās 3 Baltijas valodās un angļu valodā.

Šobrīd svarīgākais - ir iesniegts projekts LAD modernizācijai, proti, jāpaplašina produktu ražošana mīkstajā iepakojumā. Tai veidojas pietiekami daudz pircēju, aizstājot stikla iepakojumu.

Privātie brendi – iespēja attīstīties

Kronis paplašinājies lēni, bet mērķtiecīgi. Pirms vairākiem gadiem iegādājušies Valmierā esošo SIA "Milda KM", kur ražo tikai kečupus un majonēzes. Savukārt brends jeb preču zīme "Rundāle", izveidots jau pirms gadiem desmit, ar mērķi aizvietot importa produkciju ar tā teikt latviskām garšām. Šis esot bijis aicinājums no lielveikalos tīkliem – radīt pesto, āzijas mērces, brušetas u.c produktus, pamatā eksperimentējot ar tomātu grupas mērcēm. Piegādā produkciju arī Horeka vajadzībām dažādiem ēdinātājiem, spaiņos u.c iepakojumos.

Pamatbiznesa viens no pīlāriem ir privātie zīmoli – iespēja, no kuras nedrīkst atteikties. Šajā biznesā galvenais esot efektivitāte – cik vienā laika vienībā var saražot konkrētās produkcijas. Piemēram, zupas, kas ir galvenais produkts, Kronis spēj sagatavot ļoti efektīvi. Lielākais klients ir Rimi. Maxima maz pozīciju jeb produktu veidu. Pamēģinājuši arī LIDL, bet nav ieviesta viņu pieprasītā sertifikācijas sistēma, tādēļ sadarbību nav varējuši turpināt.

Zupu ražošanai ļoti kvalitatīvas izejvielas piegādā Noo, Gpu Nākotne, RGK Rēzekne. Gaļa tiek sagatavota speciāli uzņēmuma vajadzībām, kuru uzreiz var pievienot produktam. Visus produktus apstrādā termiski – autoklāvos.

Kronis jau trīs gadus apgādā Latvijas armiju, pieteiksies arī uz nākamo konkursu, iespējams, vēl ar kādu produktu. Skārda kārbas lietošanai bija neērtas, tāpēc armija pasūtīja inovatīvu produktu. Kopā ar LBTU granta ietvaros izstrādāja 9 ēdienus lietošanai gan aukstā, gan siltā veidā. Šobrīd armija apsver izstrādāt pilnīgi sausu produktu,

Viens no reģionu virzītājspēkiem – lauksaimniecība

Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisija iepazīs ar "Luminor Bank" Latvijas novadu un nozaru attīstības pētījumu, kurā līdzīgi kā iepriekš, arī pērn par veiksmīgāko reģionu attīstības virzītājspēku kļuva pakalpojumu eksporta nozare.

Pētījumā secināts, ka aizvadītajā gadā preču nozaru pieaugumu bremsēja notikumi pasaules ekonomikā, bet pakalpojumu attīstību virzīja pandēmijas beigu efekti. Reģionu sniegums pērn bija kontrastējošs - vislabāk veicās Rīgai, lēnākā attīstība bijusi Vidzemē.

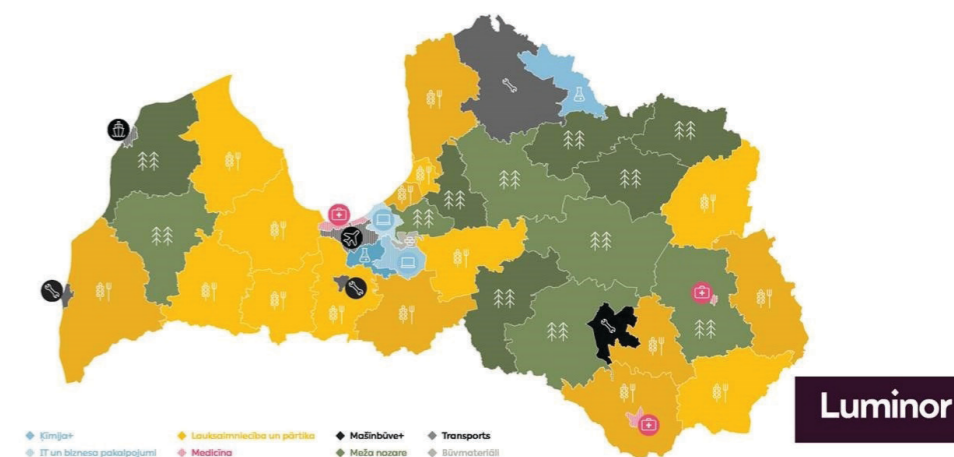
Pērn vissekmīgākā reģionālā eksporta ekonomika bija Rīgas reģionā, galvenokārt pateicoties augstas pievienotās vērtības pakalpojumu eksporta attīstībai. Savukārt lēnākā eksporta attīstība bija Vidzemē - pieaugums par 4%, kas izskaidrojams ar krīzi meža nozarē, jo īpaši būvgaldniecībā un māju ražošanā, kas Vidzemē ir ļoti attīstītas.

Reģionu eksporta nozaru ienākumu summa pērn auga par 8%, kas ir lēnāk nekā 2022. gadā, taču pieaugums pirktspējas izteiksmē atkal kļuva pozitīvs, jo krasi samazinājās patēriņa cenu inflācija.

Pētījumā secināts, ka līdzās intelektuālajiem pakalpojumiem, ļoti sekmīga nozare ir elektronika, kur vērojams eksporta attīstības pieaugums par 28%, kas galvenokārt saistīts ar sakaru iekārtu ražotāju attīstību Rīgā, kā arī Daugavpilī strādājošā uzņēmuma "Pulsar Optics" straujo darbības kāpumu.

Dzīvē viss ir saistīts, arī lauksaimniecība un pārtikas pārstrāde

Tas pats, tikai lauksaimniecība, pārtikas pārstrāde un dzērienu ražošana aplūkota kā viena nozare

Īsumā par akcijām un obligācijām

Arvien biežāk medijos dzirdam par valsts kapitālsabiedrību akciju kotēšanu biržā, par pensiju ieguldījumiem akcijās un obligācijās. Šoruden mūsu lielākā kooperatīvā sabiedrība paziņoja par plānu emitēt obligācijas, lai piesaistītu finansējumu zirņu proteīna izolāta rūpnīcas būvniecībai. Tömēr ne visiem ir skaidrs, kas ir akcijas, kas obligācijas, un ar ko abas atšķiras.

Gan akcijas, gan obligācijas ir vērtspapīri, kuri apliecina īpašnieka saistības un mantiskās tiesības. Tātad, ļoti vienkāršoti, abi vērtspapīri nosaka to, ka vērtspapīra turētājam ir noteikti pienākumi un ieguvumi, tomēr starp akcijām un obligācijām ir būtiska starpība.

Akcijas ir vērtspapīrs, kurš apliecina akcijas īpašnieka līdzdalību uzņēmuma kapitālā. Akcijas dod iespēju piedalīties uzņēmuma pārvaldībā, saņemt peļņu dividendu veidā.

Citiem vārdiem sakot, iegādājoties uzņēmuma akcijas, jūs nopērkat daļu no uzņēmuma, kļūstat par vienu no vairākiem uzņēmuma īpašniekiem. Jūs tiešā vai pastarpinātā veidā varat piedalīties uzņēmuma iekšējā darbībā, un, ja uzņēmums strādā ar peļņu, varat gūt dividendes. Jāsaka, ka dividendes ne vienmēr ir galvenais iemesls, kāpēc cilvēki pērk akcijas. Vēl viens veids, kā pelnīt ar akcijām, ir ar to vērtības pieaugumu. Piemēram, ja jūs nopērkat maizes ceptuves akcijas 1000 eiro vērtībā, iespējams, ka pēc pāris gadiem, ja uzņēmums būs darbojies veiksmīgi, un arī citi cilvēki vēlēties iegādāties uzņēmuma akcijas, jūs savas iepriekš iegādātās akcijas varēsiet pārdot par 2000 eiro.

Tradicionāli mēs sevi par uzņēmuma īpašnieku uzskatām tikai tad, kad mums pieder būtiska daļa. Tomēr starp pasaules lielākajām kompānijām, piemēram, Apple, Nvidia, Tesla vai Microsoft ļoti reti gadāsies redzēt kādu, kuram pieder vairāk nekā 5% uzņēmuma akciju. Lielām kompānijām akcionāru skaits bieži vien ir desmitos vai pat simtos tūkstošu.

Obligācijas, pretēji akcijām, jūs nepadara par uzņēmuma īpašnieku. Iegādājoties obligācijas, jums nav iespēja piedalīties uzņēmuma lēmumu pieņemšanā, vai dividendu sadalē. Obligācijas, vienkāršoti sakot, nozīmē to, ka jūs uzņēmumam aizdojat naudu pret solījumu, ka uzņēmums jums noteiktā termiņā atdos pilnu summu plus procentus, par kuriem esat vienojušies. Jūs neesat uzņēmuma īpašnieks, bet gan naudas aizdevējs. Šāda veida finansējuma piesaisti izmanto ne tikai uzņēmumi, bet arī valstis. Piemēram, šodien jūs ātri un vienkārši varat iegādāties Latvijas valsts krājobligācijas, šādā veidā valstij, noteiktā termiņā un par noteiktiem procentiem, aizdodot naudu. Obligācijas caurmērā tiek uzskatītas par drošāku investīciju veidu nekā akcijas, īpaši tad, ja obligāciju emitētājs ir stabils, liels un respektēts.

Sagatavoja Valters Zelčs

Jauns projekts – pētīsim bioloģisko daudzveidību mūsu laukos

Kopā ar Igauniju kolēģiem esam uzsākuši jaunu pētniecības projektu – "Lauksaimniecības bioloģiskā daudzveidība". Projekta mērķis ir saprast, kā dažādas prakses, ko šodien veicam ietekmē bioloģisko daudzveidību. Iegūtā informācija noderēs ne tikai tam, lai nereti agresīvajām zaļajām organizācijām varētu dot reālus, uz pētījumiem balstītus datus par to, ka Latvijas laukos "viss nav izmiris", bet arī, lai, veidojot nākotnes lauksaimniecības politikas atbalsta pasākumus, tos varētu veidot jēdzīgus ne tikai no ekonomiskā, bet arī vides aspekta.

Projektā pētīsim, kā dažādas prakses (piemēram, mēslošana ar šķīdzmēsliem pret mēslošanu ar minerālmēsliem, vai ilggadīgais zālājs pret sēto zālāju) ietekmē kukaiņu (tostarp taureņu), putnu un augu daudzveidību šajās platībās.

Par buferjoslām un starpkultūrām

Viesojoties SIA "Uzvara Lauks", agronoms Rihards Berķis parādīja ne tikai starpkultūru lauku, kurā lielu biomasu, tostarp sakņu sistēmu izveidoja rutki. Šogad starpkultūras izdevies iesēt jau ļoti agri - jūlija beigās, tāpēc masa izveidojusies iespaidīga.

Buferjoslas gar grāvjiem izveidotas nevis 4, bet gan 6 metru platumā, turklāt apsētas ar stiebrzāļu maisījumu. Kāpēc tāda izšķērdība?! Pirmkārt, četrmetrīgās buferjoslas nevar efektīvi apkopt – pļaujmašīna ir 6 metrīga. Otrkārt – stiebrzāles sacero un izveido visai blīvu masu, kas neļauj cauraukt nezālēm, tostarp invazīvajām. Buferjoslu izveidošanas gadā gan vismaz divreiz tās bijis jānopļauj, bet agronoms cer, ka vajadzētu pietikt ar vienu reizi.

Igaunijāsaimniecībā "ATKLinavastrikOU" ar starpkultūrām sākuši eksperimentēt nesēn. Šogad izdevies starpkultūras iesēt ļoti agri – jau jūlija beigās, līdzīgi kā pie mums. Starpkultūru maisījums bagātīgs – pupas, zirņi, vīķi, rutki, augsne nosepta blīvi – ziemēļ liels ir sadīgušo labību sārņaugu īpatsvars. Tā kā saimniecībā audzē zirņus un pupas, vaicājām, kāpēc maisījumā iekļauti arī šie kultūraugi, kas var radīt nepatīkamu slimību spiedienu. Izskatās, ka šādā rakursā eksperimentētāji nebija padomājuši – galvenais uzsvars – augu daudzveidība un slāpekļa piesaiste ar gumiņbaktērijām. Izrautie tauriņzieži to spilgti apliecināja, lai gan sakņu sistēma tiem izveidojusies neparasti maza, vairāk līdzinoties bārkšsākņēm, gumiņbaktēriju bija pa pilnam.

Līdzīgu maisījumu saimnieki bija izvēlējušies vasarā kā zaļmēslojumu, papildus pieliekot vēl saulespuķes un griķus. Pēc zaļmēslojuma iestrādes laukā ar tiešo sēju (ar tikko iegādāto Horsch Avatar) iesēts 'Skagen' 100 sēklas uz m2. Sacerojis netipiski 5-11. Ja nebūs sniega, būs bagātīga raža, ja sasniegs, sniega pelējums var pazudināt ražu. Izskatās, ka saimnieki paši pārsteigti par siltā rudens pastrādātajiem brīnumiem. Redzēsim, kāda situācija būs pavasarī un arī pēcāk, ja augi izdzīvos, jo noturēt produktīvus 10 stiebrus būs milzīgs izaicinājums.

Latvijai raksturīgiem dārzeņiem, augļiem un ogām plānots saglabāt 12% pazemināto PVN likmi arī turpmākos gadus

Pēc ilgām un garām biedrības "Zemnieku saeima" diskusijām ar valdības un Finanšu ministrijas pārstāvjiem visa 2024. gada griezumā, Latvijai raksturīgiem svaigiem augļiem, ogām un dārzeņiem ar nākamo gadu plānots saglabāt pazemināto PVN likmi 12% apmērā. To paredz Saeimā oktobrī konceptuāli atbalstītie grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā. Likumprojekts saistīts ar 2025. gada valsts budžetu. Samazināto PVN plānots saglabāt, lai iedzīvotājiem šie produkti būtu pieejamāki, kā arī lai mazinātu ēnu ekonomiku un palīdzētu dārzenu, augļu un ogu audzētājiem nemazināt saražotās produkcijas apjomus. Diemžēl nav izdevies vienoties par 5% likmes saglabāšanu, bet vismaz ir panākt kompromiss par to, ka 12% nebūs terminēta, kā to sākumā piedāvāja koalīcija.

Iepriekš bija noteikts, ka samazinātā PVN likme 12 procentu apmērā Latvijai raksturīgiem svaigiem augļiem, ogām un dārzeņiem piemērojama līdz 2024. gada beigām. Tas attiecas arī uz mazgātiem, mizotiem, lobītiem, grieztiem un fasētiem lauksaimniecības produktiem, kā arī tādiem, kas nav apstrādāti termiski vai kā citādi (saldēti, sālīti, kaltēti).

Zemkopības ministrijai uzdots līdz 2028. gada 1. jūnijam iesniegt izskatīšanai valdībā informatīvo ziņojumu par PVN samazinātās 12 procentu likmes ietekmi uz svaigu augļu, ogu un dārzenu piegāžu cenām patērētājiem, kā arī salīdzināt cenu šo produktu piegādēm reģionālā līmenī. Galīgajā lasījumā par grozījumiem Pievienotās vērtības nodokļa likumā plānots lemt 4. decembrī.

Par Riska fonda izveidi

Zemkopības ministrijas Konsultatīvās padomes sēdē tika panākta vienošanās, ka tuvākajos gados Riska fonds netiek ieviests, tomēr ZM turpinās izpēti par tā izveidi pēc 2027. gada.

ZSA neatbalsta ZM izstrādāto piedāvājumu par Riska fonda izveidi, kamēr nav izmantotas tās iespējas, kuras var izmantot veicot sējumu, stādījumu un lopu apdrošināšanu. Atgādinām, ka 2024. gadā ir būtiski pieaudzis apdrošināto platību skaits, kas nozīmē, ka lauksaimniekiem ir interese par apdrošināšanas kompāniju izstrādātajiem produktiem. Lai vēl vairāk veicinātu lauksaimnieku interesi par sējumu, stādījumu un lopu apdrošināšanu, jāmeklē iespējas, kā palielināt atbalsta intensitāti polišu iegādes atbalstam:

- Lai polišu iegādes atbalstu padarītu mērķētāku, jāveic labojumi apdrošināšanas polišu iegādes atbalsta noteikumos, par kuriem ZSA ZM ir informējusi jau 2024. gada pavasarī;
- Lai mazinātu vilku nodarītos postījumus aitkopības saimniecībās, ZM un VARAM ir jāvienojas par vilku populācijas samazināšanu un nomedīto vilku apjoma palielināšanu virs 300 īpatņiem. Vilku populācija jāsamazina tieši pie aitu novietnēm arī ārpus medīšanas termiņiem un ārpus jau izmantotā limita;
- Lai mazinātu pavasara salnu un sausuma radītos riskus, ZM jāpalielina DD limits augļkopības un ogu saimniecībām, lai pavasara/vasaras periodā var veikt platību laistīšanu. Augļu, dārzenu un ogu platībām atbalsts polišu iegādei ir jāpalielina līdz 70%, nesamazinot šo atbalstu citām nozarēm. Jāizvērtē iespēja BSA par augļiem, dārzeņiem un ogām kā vienu no nosacījumiem atbalsta saņemšanai ieviest platību apdrošināšanu;
- Jāizvērtē iespēja kā vienu no nosacījumiem investīciju (mazie ls, jaunie ls, IMA u.c.) atbalsta saņemšanai noteikt kritēriju par apdrošināšanu.

Vērtīgas sarunas ar Francijas Zemes fonda vadītāju

Mārtiņš Trons tikās ar Francijas Zemes fondu un lauku institūciju asociācijas (ZFLIA) prezidentu Emanuēlu Jestu (Emmanuel Hyst), lai pārrunātu ZFLIA un Latvijas Zemes fonda (LZF) darbības principus un pārrunātu nosacījumus zemes iegādei.

Kopš 2012. gada Latvija sadarbojas ar Francijas ekspertiem, un ir gūta vērtīga pieredze jautājumos, kā Francija īsteno ilgtspējīgu zemes pārvaldības politiku un lauksaimniecības zemes tirgus uzraudzību. Tieši no ZFLIA gūtās zināšanas un pieredze bija būtisks pamats Latvijas Zemes fonda izveidei un lauksaimniecības zemes iegādes kritēriju iegādei. Svarīgi, lai lauksaimniecības zeme kā ražošanas līdzeklis būtu vietējo ražotāju rokās.

ES brīvas kapitāla kustības principi nedod iespēju tiešā veidā ierobežot zemes iegādi ārvalstniekiem, taču Francija ilgtermiņā uzlabo zemju pārvaldību, būtiski samazinot riskus, ka zeme varētu būt spekulāciju objekts vai nonāktu nevēlamu personu īpašumā.

Francijā šogad pirmo gadu ir spēkā likumā nostiprinātā jaunā uzraudzības sistēma gadījumiem, kad zeme īpašumā var nonākt nevis tiešā veidā, bet pārķot daļas uzņēmumā, kas ir zemes īpašnieks.

Sagatavoja Mārtiņš Trons

Veselības apdrošināšanas piedāvājums Zemnieku saeimas biedriem 2025. gadam!

Pamatprogrammas, apdrošinājuma summas	Pakalpojumu apmaksā (%)	Papildu segumi	Polises cena 1 pers.	Jaunumi!
SP IV 5000 € Ambulatorā un stacionārā aprūpe t.sk.: • vakcinācija pret ērcu encefalītu, gripu • grūtnieču aprūpe: 250 € • maksas stacionārs: 900 € • stacionārā rehabilitācija: 300 €	Pacienta iemaksa: 100 % Maksas pakalpojumi: 100 % Seesam līgumiestādēs	Medikamenti (50 %, 150 €) Zobārstniecība (50 %, 200 €) Bez papildu segumiem	609 € 504 €	VISĀS polisēs pieejamas Attālinātās ārsta konsultācijās ar myemerg.com + Saņem recepti + Nosūtījumu izmeklējumiem u. c.
SP 2.2 3000 € Ambulatorā un stacionārā aprūpe t.sk.: • vakcinācija pret ērcu encefalītu, gripu: 60 € • grūtnieču aprūpe: 250 € • maksas stacionārs: 650 € • stacionārā rehabilitācija: 300 €	Pacienta iemaksa: 100 % Maksas pakalpojumi: saskaņā ar cenrādi	Medikamenti (50 %, 150 €) Zobārstniecība (50 %, 200 €) Masāžas (100 %, 100 €) Medikamenti (50 %, 150 €) Medikamenti (50 %, 150 €) Bez papildu segumiem	335 € 314 € 266 € 230 €	Ārsta konsultāciju limits – 40 €
SP 2.1 2000 € Ambulatorā un stacionārā aprūpe t.sk.: • maksas stacionārs: 400 €	Pacienta iemaksa: 100 % Maksas pakalpojumi: saskaņā ar cenrādi	Bez papildu segumiem	147 €	Ārsta konsultāciju limits – 30 €

Nelaiemes gadījumu apdrošināšana

Apdrošinātie riski	Apdrošinājuma summa 1 personai	Kompensācijas apmērs	Polises cena 1 personai
Nāve, sakropļojums Invaliditāte Kaulu lūzumi un traumas Apdegumi un apsaldējumi Ārstēšanās izdevumi	15 000 € 15 000 € 7 000 € 7 000 € 1 000 €	Noteikts % atbilstoši kompensāciju tabulām	28 €

Kritisko saslimšanu apdrošināšana

Kritisko slimību apdrošināšana ir papildu risinājums plašākai aizsardzībai, kuru varat pievienot savai veselības vai nelaiemes gadījumu apdrošināšanas polisei. Finanšiāls atbalsts smagas saslimšanas gadījumā.

Apdrošinātie riski	Apdrošinājuma summa 1 personai	Kompensācijas apmērs	Polises cena 1 personai
Kritiskās saslimšanas iestāšanās Ārstēšanās izdevumi Kritiskās saslimšanas iestāšanās bērniem	No 5 000 € līdz 12 000 €	100% par faktu	No 22 € līdz 47 €

Ja jums rodas jebkādi jautājumi par apdrošināšanas nosacījumiem un noteikumiem, lūgums zvanīt apdrošināšanas speciālistam pa ☎ 26 32 44 23.

Apdrošināšanas iegāde

Ja vēlaties iegādāties veselības apdrošināšanas polisi, lūgums atsūtīt informāciju līdz **16. decembrim** uz ✉ birojs@zemniekusaeima.lv, norādot apdrošināmās personas vārdu, uzvārdu, personas kodu, deklarēto dzīvesvietas adresi un saimniecības nosaukumu! Polises tiks pasūtītas un aktivizētas sistēmā tikai pēc rēķina apmaksas. Tehnisku jautājumu gadījumā zvaniet uz ZSA biroju pa ☎ 67 02 70 44.

Atcerieties!

Jūs varat izmantot ārsta speciālista pakalpojumus arī attālināti vai **online** platformās.

Lejupielādējiet mūsu mobilo aplikāciju un izmantojiet ērtības, ko sniedz tiešsaite.

Vairāk lasiet compensa.lv/mobile

Par zilās mēles slimību jeb infekciozo katarālo drudzi

Jau kopš gada sākuma Eiropā izplatās infekciozais katarālais drudzis jeb zilās mēles slimība. Oktobrī šī slimība bija skārusi 15 Eiropas valstu lopkopības saimniecības: Nīderlandē, Spānijā, Vācijā, Andorā, Luksemburgā, Francijā, Dānijā, Apvienotajā Karalistē, Norvēģijā, Šveicē, Čehijā, Itālijā, Austrijā, Zviedrijā un Portugālē.

Par slimību

Infekciozais katarālais drudzis (arī zilās mēles slimība, kas ir tiešs tulkojums no angļu valodas - *Bluetongue*) ir nelipīga, vīrusa ierosināta, atgremotājdzīvnieku infekcijas slimība. Tāpat ar to var saslimt visu kategoriju liellopi, aitas un kazas, kā arī alpakas, lamas un savvaļā sastopamie atgremotājdzīvnieki. Reti, bet vīruss var inficēt suņus un citus gaļēdājus, ja tie ēd ar infekciozā katarālā drudža vīrusu inficētu materiālu (piemēram, abortu vai pēcdzemdību materiālu). Slimība ir bīstama ar tās straujo izplatību, un tai nevar piemērot specifiskas ārstēšanas metodes.

Infekciozais katarālais drudzis neietekmē cilvēku veselību vai pārtikas nekaitīgumu!

Infekciozo katarālo drudzi pārnēsā un izplata bioloģiskie slimības pārnēsētāji - asinssūcēji kukaiņi (miģeles, *Culicoides* sugas). Miģeles ir sastopamas arī Latvijas teritorijā, un tās ar vēju var aizpūst lielos attālumos, kas palielina slimības izplatīšanās risku. Miģeles var inficēties ar infekciozā katarālā drudža vīrusu, kad tās saņēmušas inficētu dzīvnieku. Vīruss izplatās, kad inficētais kukainis saņēmušas citu - neinficētu uzņēmīgo dzīvnieku. Tiklīdz kukainis ir inficēts ar infekciozā katarālā drudža vīrusu, tas var pārnēsāt vīrusu visu atlikušo mūžu. Pieaugušās miģeles parasti dzīvo apmēram mēnesi, bet var izdzīvot arī ilgāk.

Ja vidē nav šo asinssūcēju kukaiņu, tad slimības pārvešana no viena dzīvnieka uz otru - tieša vai netieša kontakta ceļā, visdrīzāk, nav iespējama.

Slimība vismazāk skar aitas. Raksturīgākās redzamās slimības klīniskās pazīmes ir izteicējumi no deguna, apgrūtināta elpošana, atteikšanās no barības, plakstiņu, nāsu, lūpu, zemžokļa un galvas sejas daļas tūska. Pietūkušas ir mutes gļotādas un mēle, kas var būt zilganā krāsā - skābekļa apgādes dēļ. Nereti slimošana beidzas ar dzīvnieka nāvi, nosmokot. Izdzīvojušiem dzīvniekiem slimība var pāriet hroniskā formā - tie kļūst apātiski, neēd, pārvietojas klibojot, jo ir vērojams iekaisuma process naga kronītī, ko skaidri redz kā sārtu svītru ādas - naga savienojuma vietā. Aitām var novērot arī ādas iekaisumu un apmatojuma (vilnas) bojājumus. Pie ilgstošas slimības gaitas, kas ir 3-5 nedēļas pēc inficēšanās, novājinātā organismā aktivizējas sekundārā mikroflora un dzīvnieks var iet bojā no slimības komplikācijām. Liellopiem un kazām slimība norit galvenokārt nespecifiski, produktīviem dzīvniekiem var konstatēt

izslaukuma samazināšanos. Pieaugušie liellopi var būt infekciozi vairākas nedēļas, kamēr tiem ir maz vai nav nekādu slimības pazīmju. Izteiktākos slimības klīniskajos gadījumos liellopiem var novērot letarģiju, erozijas ap nāsīm un purnu, uz tesmeņa, mutes un acu apsārtumu, ādas apsārtumu virs naga, izdalījumus no nāsīm, drudzi, apetītes zudumu, grūsnajiem dzīvniekiem - abortu vai augļa deformācijas un nedzīvi dzimušus pēcnācējus.

Ja ir aizdomas, ka dzīvnieks ir inficējies ar infekciozā katarālā drudža vīrusu, vai ir konstatētas slimības pazīmes, tad nekavējoties jāsaazinās ar novietni apkalpojošo veterinārārstu.

Kādēļ svarīgi nepieļaut slimības ieviešanu Latvijā?

Mēs nevaram ietekmēt vēja virzienu un kontrolēt miģeļu pārvietošanos pa gaisu, bet ir darbības, kuras var ietekmēt.

Latvija ir oficiāli brīva valsts no infekciozā katarālā drudža. Šī slimība Latvijā nekad nav konstatēta. Dzīvnieku audzētāji nedrīkst ievest Latvijā atgremotājdzīvniekus no valstīm, kurās ir konstatēta šī slimība. Lai arī infekciozā katarālā drudža skarto valstu kompetentās iestādes nav tiesīgas izdot veterināros (veselības) izvešanas sertifikātus dzīvniekiem, kurus plānots vest uz oficiāli brīvām valstīm, tomēr ir dažādi izņēmumi, kādēļ šis sertifikāts var tikt izdots. Saimnieki nedrīkst izmantot veidus, lai it kā legāli ievestu dzīvniekus Latvijā no slimības skartās valsts. Tas

nav jādara, ja konkrētā valsts nav šīs slimības skarta, bet dzīvnieki jāved cauri skartajai valstij. Jo tādā veidā pastāv liels risks ievest infekciozo katarālo drudzi Latvijā. Lai valsts atgūtu oficiāli brīvas valsts statusu no šīs slimības, būs jāpaiet vismaz 2 gadiem kopš pēdējā dzīvnieku saslimšanas gadījuma ar infekciozo katarālo drudzi.

Kas notiks, ja arī Latvija būs skarto valstu sarakstā? Atbilde ir vienkārša - **apstāties dzīvnieku eksports**. Kā minimums uz diviem gadiem! Gaļas liellopu nozare, arī piena teļi un teles ir pieprasīti ārvalstu tirgos, jo gan valsts, gan dzīvnieku novietnes ir brīvas no daudzām infekcijas slimībām. Dzīvu teļu eksporta apstāšanās atstās būtisku ietekmi uz gaļas liellopu audzētāju ienākumiem.

Rakstu sagatavoja Gaļas liellopu audzētāju biedrība sadarbībā ar PVD

LIVET aktualitātes

LIVET projekta ietvaros plānots izstrādāt tiešsaistes jeb xMOOCs studiju programmu 5.kvalifikācijas līmenī veterinārmedicīnas speciālistiem par "vienas veselības" principu pārvaldību un praktisko piemērošanu lopkopības nozarē.

Programmas izstrāde ir sākusies ar lauksaimnieku, veterinārmedicīnas un lauksaimniecības studentu aptauju par zināšanām un prasmēm, kas viņiem būtu svarīgas saistībā ar "vienas veselības" pieeju. Veiktas intervijas ar lauksaimniekiem un organizētas fokusgrupas par studiju programmas saturu gan Latvijā, gan pārējās projekta dalībvalstīs.

Galvenie secinājumi - nozarē strādājošie vēlas redzēt pēc iespējas praktiskāku programmu, iegūt saimniecībā pielietojamas zināšanas un prasmes.

Šie ieteikumi ņemti vērā un izstrādāta programma 75 stundu apmērā. Programma sadalīta 7 moduļos, tādos kā Zoonotiskās slimības, Pārtikas drošība, "Vienas veselības" pieejas praksē, u.c.

Tālākais darbs turpināsies pie programmas satura un studiju materiālu izveides attālinātajam xMOOCs studiju kursam, kā arī divu klātienē specializācijas kursu izveides. Studiju programmu un specializācijas kursus varēs apgūt nākamā (2025.) gada rudenī, sākot no septembra. Turklāt būs iespēja piedalīties arī Rumānijā organizētā nedēļu ilgā Ziemas skolā 2026. gada janvārī. Ziemas skolā varēs piedalīties veterinārārsti, veterinārmedicīnas un lauksaimniecības studenti, kā arī lopkopības nozarē strādājošie saimniecību īpašnieki un vadītāji.

Sīkāka informācija par pieteikšanos kursiem un dalībai Ziemas skolā, kā arī iespēju piedalīties projekta ietvaros organizētā praksē ārvalstīs būs atrodamā projekta LIVET mājaslapā (<https://livet-project.eu/>) un Zemnieku Saeimas mājaslapas projekta LIVET sadaļā (<https://zemniekusaeima.lv/projects/livet/>).

Lauksaimnieki mazāk piesakās atļaujām zosu letāļajai atbaidīšanai

Šopavas lauksaimnieki pieteikušies mazākam skaitam atļauju no Dabas aizsardzības pārvaldes, lai veiktu migrējošo putnu letālo atbaidīšanu no sējumiem. Turklāt, kā tas bijis vērojams arī iepriekšējos gados, tiek ievērots primārais atļaujas saņemšanas mērķis - putnu atbaidīšana no sējumiem, jo saņemta informācija tikai par 21 iegūtu zosi no kopējā noteiktā maksimālā 1000 putnu limita.

Pārvalde nu jau piekto gadu izsniedz speciālas atļaujas lauksaimniekiem, ar kurām tiek atļauta limitēta migrējošo zosu ieguve pavasara migrācijas laikā, lai samazinātu postījumus lauksaimniecībā. Ja pirmajos gados bija liels pieprasījums pēc atļaujām, tad pamazām nostabilizējas atsevišķas zemnieku saimniecības, kas katru gadu tās piesaka un pēc nepieciešamības izmanto.

Pēc Pārvaldes rīcībā esošās

informācijas iemesli tam ir vairāki. Lauksaimnieki vispirms izmanto citas gājputnu atbaidīšanas metodes, kā arī ne visi lauksaimnieki vienlaikus ir mednieki, jo šaujamo izmantošana ir atļauta tikai medniekiem.

Gadās ka, lai gan zemnieks ir saņēmis atļauju zosu letāļajai atbaidīšanai, viņam nav izdevies piesaistīt medniekus vai nav nokārtojies saistības ar medniekiem, piemēram, noslēdzis līgumu. Zosis bieži vien barojas laukos, kuros nav atļauta atbaidīšana ar individuālu iegūvi, kā arī mēdz būt situācijas, ka atļauja saņemta, bet nav bijusi nepieciešamība to izmantot, jo zosu migrācija notikusi ātri, un tās nav laidušās baroties konkrētās saimniecības laukos.

Pārvalde šopavas izsniedza 40 atļaujas zosu limitētai ieguvei. No lauksaimniekiem saņemtā informācija liecina, ka iegūta 21 zosis - 12 baltpiers zosis un 9 sējas zosis.

Sākam testēt notekūdeņu dūņu kompostu

Iepriekš rakstījām par plānotajām aktivitātēm sadarbības projektā NENUPHAR: Jauni pārvaldības modeļi uzlabot augsu barības vielu apsaimniekošanai un atkārtotai izmantošanai. Pateicoties sadarbībai ar lauksaimniekiem, šajā sezonā jau veikta pirmā kārtā notekūdeņu dūņu komposta izmantošanai lauku mēslošanai un pieejami pirmie analīžu rezultāti.

Nemot vērā, ka Latvijā notekūdeņu dūņas satur salīdzinoši mazus smago metālu daudzumus, jo rūpniecība pie mums nav tik attīstīta kā vairākās citās valstīs, tomēr dūņu kompostēšana un izmantošana mēslošanai nav pārāk populāra. Vēlamies pierādīt, ka pareizi kompostētas dūņas ir drošs mēslošanas līdzeklis ar lielu pievienoto vērtību, un izpētīt, kā padarīt šo mēslošanas līdzekli populārāku un pieejamāku.

NENUPHAR aktivitātes Latvijā īstenojam ciešā sadarbībā ar zinošiem partneriem no Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes (LBTU) un Latvijas Ūdensapgādes un Kanalizācijas Uzņēmumu Asociācijas (LŪKA). LŪKA nodrošina sadarbību ar SIA "Liepājas ūdens", kur notekūdeņu dūņas tiek kompostētas jau kādu laiku, un ir uzkrāta pieredze šajā jomā. LŪKA un Liepājas ūdens atbild par to, lai notekūdeņu dūņas tiktu kompostētas tā, lai gatavais produkts būtu drošs izmantošanai lauksaimniecībā. LBTU kolēģu uzdevums ir nodrošināt, ka tiek veiktas visas nepieciešamās augsnes, noteces ūdeņu, kā arī gāzu emisiju analīzes, lai pārlicinātos, ka komposta ietekme uz lauksaimniecības zemēm ir droša. Savukārt Zemnieku saeimas projektu komanda atbild par sadarbību ar lauksaimniekiem, dūņu komposta piegādi un izkliedēšanu, kā arī kopumā – projekta aktivitāšu īstenošanu Lielupes upes baseinā.

Lai izmēģinātu pareizi kompostētā notekūdeņu dūņu mēslojuma iestrādi augsnē, aprīlī aicinājām lauksaimniekus pieteikties izmēģinājumiem. Mūsu lūgumam sadarboties atsaucās Mārtiņš Mazkristis no Z/S "Meldrāji M", Gatis Rāviņš no Z/S "Muldas" un Uldis Ķirsis no Z/S "Rāvas". Esam ļoti pateicīgi lauksaimniekiem, kas piedalās projektā, jo iesaiste līdz šim prasījusi laika un plānošanas resursus. Katrs no lauksaimniekiem kopā ar mums apsprieda aktivitāšu plānu, kā arī piedāvāja vairākus variantus potenciāli mēslojamiem laukiem. Būtiski bija tas, lai laukam ir saprotama meliorācijas sistēma, kas ļauj ņemt tādus ūdens paraugus, kas sniegtu ieskatu tieši konkrētā lauka noteces ūdeņos. Lauku izvēlē liela nozīme bija LBTU kolēģiem, kas izvēlējās laukus gan pēc meliorācijas sistēmu izpēti tiešsaistē, gan pēc lauku apsekošanas dabā. Papildus vienam mēslojamam laukam katrs lauksaimnieks atļāvis monitorēt arī vēl vienu lauku ar līdzīgām īpašībām, audzējamām kultūrām un apsaimniekošanas paradumiem. Projektā analīzes tiek veiktas arī šajos laukos, lai

Desmit gadus krāta notekūdeņu dūņu komposta kaudze Biržos. Cerams, ka šāda absurda situācija nekad neveidosies Latvijā.

salīdzinātu, kādi rezultāti ir ar komposta iestrādi un bez tās.

Lauksaimnieki no projekta iegūst vērtīgu mēslojumu katrs vienam laukam, kā arī noderīgus analīžu rezultātus, kas var noderēt tālākā lauku apsaimniekošanā. Savukārt mēs no šīs sadarbības iegūstam iespēju ar augsnes, dūņu komposta un tā piedevu, ūdens noteces, gāzu emisiju un ražas analīžu palīdzību pārlicināši pierādīt, ka pēc šīs metodes kompostētas notekūdeņu dūņas ir drošas un vērtīgas Latvijas lauksaimniekiem. Pēc visu rezultātu iegūšanas izdarīsim secinājumus un dalīsimies ar tiem, tomēr pagaidām dalīsimies ar pirmajā kārtā izstrādātā notekūdeņu dūņu komposta analīžu rezultātiem.

Atbilstoši MK Nr. 362 "Noteikumi par notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli" noteikumiem, kompostam, kuru paredzēts izmantot lauksaimniecībā, vienmēr jānosaka smago metālu masas koncentrācija sausnā, sausas saturs un agroķīmiskie rādītāji – vides reakcija un organiskās vielas, kopējā

Smago metālu koncentrācija kompostā

Nosakāmie smagie metāli	Masas koncentrācijas limits augsnes mēslošanai dūņās un to kompostā - masas koncentrācija sausnā (mg/kg)	Projekta ietvaros izveidotā komposta rādītājs - masas koncentrācija sausnā (mg/kg)
Kadmijs (Cd)	10	1,00
Hroms (Cr)	600	141 ± 11
Varš (Cu)	800	107 ± 6
Dzīvsudrabs (Hg)	10	0,240 ± 0,049
Niķelis (Ni)	200	14,5 ± 2,4
Svins (Pb)	500	58,5 ± 10,5
Cinks (Zn)	2500	469 ± 50

(SIA "Liepājas ūdens" Centrālā testēšanas laboratorija)

slāpekļa (N) un fosfora (P) masas koncentrācija sausnā, kā arī amonija slāpekļa (N-NH₄) masas koncentrācija sausnā.

Smago metālu analīzes parāda, ka kompostā to koncentrācija ir ievērojami zemāka nekā maksimāli pieļaujamās vērtības. Atbilstoši noteikumiem, augsņu mēslošanai drīkst izmantot arī tādu notekūdeņu dūņu kompostu, kurā ne vairāk kā trīs smago metālu masas koncentrācija pārsniedz limitējošās koncentrācijas ne vairāk kā par 10 %. Tomēr NENUPHAR izmantotajā kompostā koncentrācijas ir vairākas reizes mazākas nekā limiti un tas nozīmē, ka augsnē var iestrādāt optimālu devu komposta ar labu pievienoto vērtību.

Komposta sastāvs

Noteiktie rādītāji	Vērtība	Mērvienība
Sausna	57,11	%
pH	7,95	
Amonija slāpekļis (N-NH ₄)	0,58	masas koncentrācija sausnā, g/kg
Kopslāpekļis (N)	21,2	masas koncentrācija sausnā, g/kg
Fosfors (P)	15,0	masas koncentrācija sausnā, g/kg
Organiskā viela	51,62	% sausnā
Kālijs (K)	0,19	% sausnā
Kālija oksīds (K ₂ O)	1,19	% sausnā

(LBTU Biotehnoloģiju zinātniskā laboratorija, Agronomisko Analīžu nodaļa)

Tātad pierādīts, ka pirmajā izkliedes gadā izmantotais komposts ir drošs un vērtīgs. Projektā vēl turpinās monitorings un tā ietvaros vērtēsim komposta uzvedību, gan augsņu analīzes un ūdens noteces, gan gāzu emisijas un ražas testēšanas rezultātus.

Jau mēslotajos laukos komposts tiks iestrādāts arī nākamajā sezonā. Līdz šim esam novērojuši, ka lauksaimniekiem komposta iegāde, piegāde, izkliešana, izstrāde un augsņu analīzes var būt visai sarežģītas – piemēram, pirms iestrādes jānodrošina augsņu parauga ņemšana no katriem 5 ha zemes, kas ir ļoti laikietilpīgs process. Bez tam nepieciešama arī paraugu nogādāšana laboratorijai, kā arī visas minētās darbības prasa laiku un plānošanu. Projektā lielāko daļu darbību veicām mēs, tomēr, tā kā vēlamies labu kompostu padarīt pieejamāku, darbus turpinot, centīsimies izprast, kā vēl šo procesu varētu atvieglot.

Konteksts:

Projektu NENUPHAR īstenojam līdz pat 2027. gada aprīlim kopā ar vēl 20 sadarbības partneriem no Latvijas, Lietuvas, Beļģijas, Grieķijas, Dānijas, Kipras, Slovākijas, Spānijas, Ungārijas un Vācijas. Sadarbības partneri ir gan zinātnes, gan uzņēmējdarbības un nevalstisko organizāciju pārstāvji, kopā veidojot daudzpusīgu komandu. Projekts tiek īstenots Apvārsnis Eiropa programmā (Horizon Europe) un tā kopējais budžets ir 5,7 milj. eiro.

Projekta vispārējais mērķis ir demonstrēt jaunas aprites vērtību ķēdes, kas vērstas uz slāpekļa (N) un fosfora (P) reģenerāciju no trim galvenajām atkritumu plūsmām ES līmenī: dzīvnieku atkritumiem, notekūdeņu dūņām un piena pārstrādes notekūdeņiem.

Latvijā un Lietuvā, Lielupes upes baseina teritorijā projekts pievēršas kompostētu notekūdeņu dūņu iestrādei augsnē lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, savukārt Spānijas partneri Ebro upes baseina teritorijās valsts ziemeļos pārstrādās un lauksaimniecībā droši izmantos cūku mēslus, bet Ungāru un Slovēku partneri Donavas upes baseina teritorijās pārstrādās notekūdeņus, kas radušies piena pārstrādes rezultātā.

Projektu atbalsta Eiropas Savienība saskaņā ar dotāciju nolīgumu Nr. 101082169. Finansē Eiropas Savienība. Tomēr paustie viedokļi un uzskati ir tikai un vienīgi autora(-u) viedoklis, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības viedokli. Ne Eiropas Savienība, ne piešķirēja iestāde par tiem nevar uzņemt atbildību.

Sagatavoja Dārta Gātere

Saeimā atkal cilā tēmu par AAL lietošanu

Vairākas nedēļas pēc kārtas Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas Vides, klimata un enerģētikas apakškomisijas sēdē deputāti sprieda par augu aizsardzības līdzekļu (AAL) patēriņu Latvijā un 10 430 pilsoņu kolektīvo iesniegumu "Par aizliegumu lietot pesticīdus apdzīvoto lauku māju tuvumā".

Apakškomisija nolēma aicināt Zemkopības ministriju izvērtēt iespējas paplašināt laukmales joslas. Šobrīd noteikts, ka laukmale ir divus līdz 20 metrus plata ražošanā neizmantota josla ar zālāju, savvaļas ziedu vai tamlīdzīgu augu segumu, un par tās ieviešanu lauksaimnieki var saņemt atbalsta maksājumu. Zemkopības ministrija gan šādu papildus pasākumu nevar ieviest uzreiz un pēc situācijas izvērtēšanas ir jāveic grozījumi Stratēģiskajā plānā, izvērtējot arī finanšu resursu pieejamību.

Deputāti aicināja ZM izstrādāt regulējumu, kas paredz, ka zemes īpašniekam vai izmantotājam par plānoto augu aizsardzības līdzekļu izmantošanu jāinformē apdzīvoto

lauku māju īpašnieki, kuru mājas atrodas līdz 100 metriem no laukiem un kuri ir izteikuši šādu vēlmi. Komisijas vadītāja Jana Simanovska (Progresīvie) neļāva izvērst plašas diskusijas par reālo situāciju ar šāda priekšlikuma ieviešanu dzīvē, cerams, ka tas tiks izdiskutēts ZM kompetences ietvaros.

Apakškomisija aicināja atbildīgās ministrijas paredzēt papildu līdzekļus vides un it īpaši no trešajām valstīm ievestās pārtikas monitoringam, kā arī pētījumu veikšanai.

No deputātu puses nebija atbalsts idejai par jauna nodokļa ieviešanu AAL, nedz atbalsts par AAL lietošanas aizliegumu pilsētās un ciematos, nedz par priekšlikumu lauku tuvumā dzīvojošajiem tik informētiem par to, kāda veida AAL tiek lietoti attiecīgajā laukā. Jautājumi, par kuriem bija jūtams, ka nebūs atbalsts no deputātu puses, tika atlikti. Paliek gan neatbildēts jautājums - uz cik ilgu laiku šie problēmjautājumi tiek atlikti, un vai pēc pusgada, gada vai diviem tie atkal netiks celti galdā.

Beidzot parādījušies priekšlikumi par kompensāciju palielināšanu, zemes maiņu un jauniem maksājumiem ĪADT

Oktobrī MK apstiprināts VARAM sagatavotais informatīvais ziņojums par piedāvājumu kompensāciju nodrošināšanai par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (ĪADT), tai skaitā par iespējamajiem finanšu avotiem kompensāciju segšanai.

Informatīvajā ziņojumā iekļauti priekšlikumi kompensāciju pilnveidošanai esošajā normatīvajā ietvarā, kā arī ietverti priekšlikumi tālākai rīcībai jaunu kompensācijas veidu noteikšanai, kompensāciju sistēmas pilnveidošanu attiecinoši arī uz mikroiegumiem, kā noteikts likuma "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās" 1. pantā.

Informatīvajā ziņojumā norādīts, ka jā saglabā ikgadējie maksājumi par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, vienlaikus izvērtējot iespējas tos palielināt. Tiek piedāvāts paplašināt pretendentu loku zemes atpirkšanai, to attiecinoši uz plašāku ĪADT kategoriju un funkcionālo zonu loku. Attiecībā par jaunu kompensāciju veidu ieviešanu, piedāvāti priekšlikumi par zemes maiņu, vienreizējiem maksājumiem par mežaudzi, kā arī brīvprātīgu aizsardzības pasākumu ieviešanu.

Zemes maiņas kā kompensācijas veida ieviešana ļautu mazināt ikgadējiem maksājumiem un citiem kompensāciju veidiem nepieciešamo finansējumu, kā arī saglabātu saimniecisko darbību. Attiecībā par vienreizējiem maksājumiem par mežaudzi, informatīvajā ziņojumā norādīts, ka izvērtējot mežaudzes vērtības kompensāciju galvenās cirtes ierobežojuma gadījumā, būtu jāņem vērā vispārējās Meža likuma prasības. Kompensācija būtu aprēķināma tikai par audzēm, kas sasniegušas galvenās cirtes vecumu.

Informatīvajā ziņojumā iekļauto kompensācijas veidu pilnveidošanai līdz 2025. gada 1.septembrim jāizstrādā grozījumi Kompensāciju likumā un citos normatīvajos aktos, kā arī jāaskaņo ar Eiropas Komisiju, lai nodrošinātu atbilstību valsts atbalsta maksājumu piešķiršanas noteikumiem.

Palielina kompensācijas par lauksaimnieciskās darbības ierobežojumiem

Valdība ir pieņēmusi grozījumus noteikumos par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, par kuriem pienākas kompensācija, tās izmaksas nosacījumiem, kārtību un apmēru, palielinot kompensācijas apmēru par hektāru zemes.

Līdz šim kompensācijas apmērs lauksaimniecības zemēs bija 44 eiro par hektāru, bet turpmāk tas būs 140 eiro.

Meža zemēs, ja aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība, 157 eiro vietā 196 eiro.

No 157 uz 196 eiro, ja aizliegta koku ciršana galvenajā cirtē un kopšanas cirtē.

No 128 uz 145 eiro, ja aizliegta koku ciršana galvenajā cirtē.

Ja aizliegta koku ciršana kailcirtē, kompensācijas apmērs būs 52 eiro (bija 43 eiro) par hektāru.

Noteikumi paredz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem ĪADT, kuras nav "Natura 2000" teritorijas, un mikroiegumos, kuros platība nekvalificējas kompensācijas saņemšanai no Eiropas Savienības fondu līdzekļiem.

Sagatavoja Mārtiņš Trons

GRAUDU PĀRSTRĀDE LATVIJĀ NEIZNĪKS!

Maija Kukaine
SIA "Melderis K.&V." vadītāja

Mainoties paudzēm un attīstoties tehnoloģijām, vairākas nozares maina savus darbos paradumus vai pat spiesti pārkvalificēties, izzūdod profesijām. Taču meldera profesija ir ļoti pieprasīta lauksaimniecībā. Laika gaitā, protams, tā ir prasījusi melderiem apgūt jaunas iemaņas, strādājot ar izbraucamo tehniku vai modernākām dzirnavām, taču jaunā paudze saskata lielu perspektīvu šāda veida pakalpojumu sniegšanā.

Latvijā viens no vadošajiem šāda pakalpojuma sniedzējiem ir SIA "Melderis K.&V.", kur saimniecisko ģimenes uzņēmumā no mammas ir pārņēmusi Maija Kukaine.

Kad sākās Tavas gaitas starp melderiem?

Tā kā tas sākotnēji daļēji bija ģimenes uzņēmums un mamma praktiski visu laiku ir tajā iekšā, no matu galiņiem līdz papēžiem, tad likumsakarīgi mana saskarsme ar viņas darbu sanāca diezgan agrā vecumā. Man bija 7 gadi, kad tika nodibināts uzņēmums. Un tad es biju tur visur. Kāpelēju pa mašīnām, mani vizināja. Esmu uzaugusi kopā ar uzņēmumu.

Nedaudz vēlāk, 10 gadu vecumā, kad sāka uzplaukt datoru ēra, man tika iedots atbildīgais darba uzdevums - savadīt rēķinu un dokumentu informāciju datorā. Tas ir uzdevums, kuru daru līdz pat šai dienai. Tā kā, lai nu ko, bet ciparus datorā es savadīt tiešām māku (smej). Nu un tam paralēli, protams, ik pa laikam tika iedalīti dažādi papildu darbi.

MAMMA IZTĒLOJĀS MANI BRISELĒ.

Tad pa vidu visam, protams, bija augstskola. Es mācījos biznesa vadību. Man šķiet, ka mamma varbūt mani iztēlojās kaut kur Briselē, bet es atnācu atpakaļ uz "laukiem". Viss ļoti dabīgi tā sakārtojās. Mans dzīvesbiedrs arī pievienojās melderiem mūsu uzņēmumā, un te nu mēs esam. Līdz šim visu laiku darījām savu darbu, kas mums bija jādara, ko mēs pratām, mācījāmies no pieredzes un labākajiem paraugiem – mammas un viņas biznesa partnera Ivara Vilka, lai pēc iespējas vairāk izprastu nozari un tās darbības knifus. Un nu jau, paralēli vēl studējot, es skatos uz to visu ar citu perspektīvu. Visu laiku domājam kā uzlabot kvalitāti, kā padarīt melderu pakalpojumu pieejamāku un efektīvāku.

Ir dzirdēts, ka kopējais saimniecību skaits Latvijā sarūk. Vai izbraukumu graudu pārstrāde cieš no tā?

Varētu teikt, ka notiek tāda kā saimniekošanas formas maiņa. Jo lauksaimniecība un lopkopība kā nozares ir ļoti attīstījušās. Saimniecību skaits paliek mazāks, taču esošās un jaunās saimniecības paliek lielākas. Aug apjomi, platības, dzīvnieku skaits saimniecībā. Un patiesībā lauksaimniecības nozare ir tiktāl pamainījusies, ka zemnieks šodien vairs nav tikai zemnieks, bet arī biznesmenis. Saimniecībās ir ļoti liels menedžments, saimniekiem ir jāpārzina ļoti daudz lietas – no lopbarības sagatavošanas līdz finansēm. Līdz ar to mūsu apjoms nav samazinājies, un melderu darbiņš ir lielā cieņā.

Kāds varētu būt iemesls kāpēc saimniecības izvēlas tieši melderu pakalpojumu, nevis graudu placināšanu, malšanu veic pašī?

Katrai saimniecībai noteikti ir savi apsvērumi, taču šeit jāņem vērā tas, ka īsti lietpratēji - melderi Latvijā nemaz nav tik daudz.

Piemēram, mūsu gadījumā tā ir 25 gadus krāta pieredze, kura uzkrāta kopā ar saimniekiem no visas Latvijas. Mūsu melderi zina katru niansi dažādiem posmiem graudu sagatavošanā. Jo ir ļoti būtiski lopbarību sagatavot korekti, ar kvalitatīvu tehniku un rūpīgu pieeju.

SAIMNIEKI NOVĒRTĒ SAVU BRĪVO LAIKU!

Saimniecībā pietiek lietas par kurām uztraukties un kam pievērst uzmanību, tāpēc man šķiet ērta ārpalpojumu izmantošana – kad mēs katrs esam profesionālis savā jomā, tad, apvienojot spēkus un palīdzot viens otram, varam nonākt pie labāka un bieži vien finansiālā ziņā izdevīgāka rezultāta.

Ir dzirdēts mīts par to, ka lauki paliek tukši. Kā Tu uz to skaties?

Es vairāk redzu tieši to jauno paudzi, kas šobrīd saimnieko, un man šķiet, ka ar laukiem viss būs kārtībā. Mums ir tikai jāiemācās saimniekot gudri, izmantojot jau labus Eiropas un citu valstu piemērus. Jo tieši spēcīgas un efektīvas saimniecības var noturēt dzīvību laukos.

**LOPBARĪBAS
GRAUDU
PĀRSTRĀDE IZBRAUKUMĀ**

Graudu malšana
Izmantojot veserīšu dzirnavas, miltos tiek samaltas dažādas kultūras.

Mitro graudu konservēšana
Patentēts un unikāls konservēšanas process. Vajadzīgā lopbarība tiek saplacināta, procesa laikā pievienojot konservantu.

Graudu placināšana
Ar valču palīdzību graudi tiek saplacināti saimnieka prasībām atbilstošā lopbarībā.

+371 25 94 3518
WWW.MELDERI.LV

Īss atgādinājums par sociālās apdrošināšanas minimālajām obligātajām iemaksām

? Vairāki lauksaimnieki mums jautā – kad par saimniecībā nodarbinātajiem ir jāveic pilns sociālais nodoklis par visu mēnesi jeb minimālās iemaksas, pat neskatoties uz to, ka nav darbs visu mēnesi, un kādi ir izņēmumi?

1. Tātad par katru sociāli apdrošināmo personu jāveic valsts sociālās apdrošināšanas minimālās obligātās iemaksas (minimālās iemaksas) vismaz no valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas.

- Minimālās iemaksas VSAA aprēķinās tiem darba devējiem, kuru darbiniekiem kopējie Valsts ieņēmumu dienesta (VID) deklarētie ienākumi ceturksnī ir mazāki par trīs minimālajām algām;
- Pašnodarbinātajiem, kuriem kopējie VID deklarētie ienākumi ceturksnī ir mazāki par trīs minimālajām algām un VID nav iesniegts iesniegums, ka tiks gūts mazāks ienākums.
- Minimālās iemaksas netiks aprēķinātas par darbiniekiem un pašnodarbinātajiem, kuri atbilst kādai no izņēmuma kategorijām.

2. Minimālās iemaksas nebūs jāmaksā darba devējam par darbinieku vai pašnodarbinātajam par sevi, ja:

- persona ir sasniegusi vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai viņai ir piešķirta vecuma pensija (t.sk. priekšlaicīgi);
- persona ir ar I un II grupas invaliditāti;
- personas pašas vai laulātā algas nodokļa grāmatiņā ir reģistrēts bērns, kas nav sasniegjis triju gadu vecumu;*
- personas pašas vai laulātā algas nodokļa grāmatiņā ir reģistrēti trīs vai vairāk bērni līdz 18 gadu vai līdz 24 gadu vecumam, no kuriem vismaz viens ir jaunāks par septiņiem gadiem, kamēr bērns turpina vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iegūšanu;*
- personas pašas vai laulātā algas nodokļa grāmatiņā ir reģistrēts nepilngadīgs bērns, kas ir atzīts par personu ar invaliditāti;*

- persona ir vecumā līdz 24 gadiem un mācās vispārējās, profesionālās, augstākās (pilna laika studijās) vai speciālās izglītības iestādē, izņemot laiku, kad persona ir pārtraukusi mācības vai studijas;
- minētajām personām tikai ar šo statusu saistītajiem darba devējiem vai esot pašnodarbinātajam netiks aprēķinātas minimālās iemaksas. Ja persona nodarbināta vēl pie cita darba devēja, tad šim darba devējam būs jāpiemaksā iemaksas līdz minimālajām;
- personu nodarbina darba devējs, kas reģistrēts Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā;**
- persona ir pakļauta sociālās atstumtības riskam un to nodarbina darba devējs, kam piešķirts sociālā uzņēmuma statuss;**
- persona sniedz valsts finansētu pavadona (bērnā līdz 18 gadu vecumam) vai asistenta pakalpojumu, vai pašvaldības finansētu aprūpes pakalpojumu bērnam līdz 18 gadu vecumam, vai Eiropas Savienības projekta ietvaros finansētu aprūpes pakalpojumu bērnam līdz 18 gadu vecumam;**
- persona ir sezonas laukstrādnieka ienākuma nodokļa maksātāja, iekšzemes darba ņēmējs pie darba devēja ārvalstnieka vai ārvalstu darba ņēmējs pie darba devēja ārvalstnieka;** *Minētajām personām tikai ar šo statusu saistītajiem darba devējiem netiks aprēķinātas minimālās iemaksas. Ja persona nodarbināta vēl pie cita darba devēja, tad šim darba devējam būs jāpiemaksā iemaksas līdz minimālajām;*
- pašnodarbinātajam ir pārtraukta saimnieciskā darbība;
- persona ir notiesāta un tiek nodarbināta brīvības atņemšanas soda izciešanas laikā.*

Informācija, kas nepieciešama atvieglojumu piešķiršanai, ir VSAA rīcībā vai VSAA to saņem no attiecīgajiem valsts reģistriem. Ne darba devējiem, ne pašnodarbinātajiem VSAA tas nav jāziņo.

Sadales tīkls piedāvā

AS "Sadales tīkls" piedāvā Zemnieku saeimas biedriem izmantot individuālas klientu apkalpošanas sniegtās priekšrocības: ērti pieejamas un profesionālas konsultācijas un sadarbību, kas atmaksājas.

- pieslēgumu efektīva pārvaldība;
- jauni pieslēgumi, pieslēgumu atjaunošana, slodzes izmaiņas;
- elektroenerģijas ražošana (mikroģenerators, elektrostacijas pieslēgums);
- risinājumi sezonālītei;
- tarifi;
- plānoti, neplānoti atslēgumi, bojājumi;
- u.c. pakalpojumi.

IGORS GOBALOVŠ

Korporatīvo klientu attiecību vadītājs

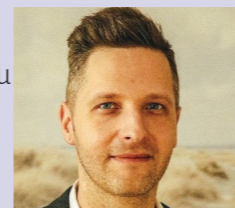
Igors.Gobalovs@sadalestikls.lv

mob.+371 2204525

Korporatīvo klientu portfelis ar lielākajiem Latvijas daudznozaru uzņēmumiem un pašvaldībām. Aktīvs nozares semināru, forumu dalībnieks un vēstnieks. Augsta nozares profesionālā zinātība un pieredze.

Labprāt dalīsies ar padomu par AS "Sadales tīkls" pakalpojumiem:

Kādas inovācijas lauksaimniecībā ienāks tuvāko 5 gadu laikā - DLG Lauku dienās

Jūnijā "Novasoil" projekta ietvaros apmeklējām vienu no Eiropā lielākajām lauku dienām – DLG lauku dienas Vācijā. Šīs lauku dienas ir ievērojamas ar ārkārtīgi plašo ierīkoto izmēģinājumu daudzumu – simtiem jaunu kviešu, cukurbiešu, rapšu, zirņu šķirņu izmēģinājumi, dažādu augu aizsardzības pasākumu izmēģinājumi, tehnikas paraugdemonstrējumi, utt.

Primāri uzmanību vērsām uz augsnes auglību tendētiem eksperimentiem, kas bija ne mazums. Turklāt īpaši "modē" šobrīd ir uzskatāmi parādīt dažādu zālaugu, starpkultūru un jauno šķirņu sakņu sistēmas dziļumu. Izskatās, ka selekcionāru vidū pat ir sacensība par to, kura šķirne būs ar dziļāko sakņu sistēmu. Iespaidīgs piemērs bija starpkultūras maisījums "Aqua pro" (facēlija, lini, saulespuķes, auzas, gízotija, sorgo), kura sakņu sistēma varot sasniegt par 2m dziļumu (izmēģinājumā gan redzējām tikai 1,20m). Līdzīgas tendences redzamas arī rapša un zirņu (sevišķi ziemas zirņu) selekcijā. Tiesa, jāpatur prātā, ka ne visas šīs šķirnes un maisījumi pārnesamas arī uz Latviju, jo klimatiskie apstākļi no Vācijas vidienes mums tomēr atšķiras.

Vēl viens virziens, kurš saistīts ar tehnoloģijām ir pilnībā autonomi traktori. Šoreiz lauku dienās vērojām veselus 3, no tiem iespaidīgākais – Agxeed AgBot. Traktors aprīkots ar 120Zs dīzeļdzinēju, un ir pilnībā autonomi, tam pat nav vadītāja kabīnes. Šobrīd pārdotas vairāk nekā 60 vienības, cena, sākot no 300 000 eiro. Lauku dienā traktors demonstrēja lauka kultivēšanu ar Amazone Cenius kultivatoru, un rezultāts bija patiesi labs. Lai arī traktors pats automātiski nevar pārbraukt no lauka uz lauku, un izvairīties no pārmitrām vietām (citus šķēršļus, piemēram, stabus tas spēj apbraukt), tuvāko gadu laikā izstrādātājs plāno atrisināt arī šo trūkumu.

Speram soli tuvāk patērētājiem!

Šī vasara un rudens bija aktīva sezona INTERREG Baltijas Jūras reģiona parogrammas projektā BASCIL iesaistītajām saimniecībām un biroja darbiniekiem. Turpinājam testēt un popularizēt saimniecības, to piedāvātos produktus un mūsdienīgas pārdošanas metodes.

Ādažos, tirdzniecības centrā Apelsīns Zemnieku saeimas biedrs, saimniecība "Pilslejas", ir uzstādījusi Latvijā pirmo pašapkalošanos tirdzniecības ledusskapi liellopa gaļas pārdošanai. Septembrī, sadarbībā ar "Pilslejas", KB Latvijas Liellops, KB Provincas produkti un lieliskiem Latvijas pavāriem organizējam semināru-pikniku "Latvijas liellops Tavam galdam!". Rādījam, kur un kā iespējams iegādāties liellopa gaļu tieši no ražotāja, diskutējam par liellopa gaļas nozīmi uzturā, kā arī mācījam patērētājus izvēlēties noteiktus gaļas veidus un pagatavot tos savas ģimenes maltītei. Pārsteidzoši liela bija mūsu interaktīvā stenda apmeklētāju interese un vēlme uzzināt jaunu informāciju par kvalitatīvu liellopa gaļu un tās iegādes iespējām Latvijā. Šāda veida pasākumi, kuros "ejam tuvāk patērētājam" ir ļoti būtiski pozitīva dialoga veidošanai un vietējās produkcijas popularizēšanai.

Atsevišķa pasākumu grupa bija vietējo ražotāju līdzdalība publiskos pasākumos – Saldus Piekdienas vakara tīrgū un Kuldīgas garšu festivālā. Šos pasākumus koordinēja KS Provincas Produkti, kas lieliski sadarbojās ar Nīcas un Mežstrautu sieru ražotājiem, "Piena aitas" siera ražotājiem, Brūzilu liellopu u.c.

Septembra vidū aicinājām uz mājas kafējnicu dienām saimniecībā "Lejaskroķi", Matkules pagastā. Saimniece Maija ar ģimeni viesiem piedāvāja baudīt lauku labumus, mīļot trušus un kazlēnus, kā arī iepazīt saimniecības dabas vērtības un norises jaunizveidotā maršrutā, tādējādi piedāvājot iegūt pavisam jaunu, izzinošu pieredzi apskates saimniecībā.

Ziemā turpināsim projekta BASCIL aktivitātes, veidojot gastrotūristiem jaunus piedāvājumus saimniecībās, kuras uz vietas gatavo sieru un gaļas produktus. Mūsu vēlme – stiprināt saimniecību atpazīstamību un jaunu, interesantu produktu piedāvājumu apmeklētājiem.

Rāmavā diskutējām par meliorāciju

27.septembrī Rāmava rudens izstādes “BILTIM TEHNIKA 2024” ietvaros notika Zemnieku saeimas prezentāciju un diskusiju cikls “Meliorācija vakar, šodien un rīt – galvenie izaicinājumi Latvijā!”.

Kas notiek, kad esošās sistēmas netiek galā ar ūdens aizvadišanu? Kā meliorācijas sistēmas apsaimnieko ZMNĪ un LVM? Kādu nākotni meliorācijas sistēmām prognozē atšķirīgās Eiropas politikas? Kā sabalansēt liekā ūdens aizvadišanu, ūdens trūkumu sausuma periodos un vides izaicinājumus? Kādas aktivitātes “LIFE GoodWater IP” īsteno ZMNĪ, kādas plāno Zemnieku saeima un Zemkopības ministrija. Bet visvairāk – karstasinīgas diskusijas, gan par savstarpējām attiecībām ar valstiskajām institūcijām, savstarpēji un ... ar bebrim.

ZMNĪ valdes loceklis **Māris Muižnieks** vēlreiz pacietīgi izstāstīja par visai sarežģīto meliorāciju regulējošo normatīvo aktu kopumu, proti, kur ko atrast un kā sistēma izveidota. Viņš lepojās ar ZMNĪ kolēģu padarīto dažādos projektos, tostarp ar jaunizveidotiem objektiem LIFE Godwater IP projekta ietvaros. Tie ir vairāki nozīmīgi mākslīgie mitrāji un valsts nozīmes ūdensnotekām.

Infrastruktūras objektu uzturēšanas vadītājs **Kaspars Kristiņš** no a/s “Latvijas valsts meži” stāstīja par to, kā meliorācijas darbus plāno un organizē mežu nozarē. Viņš uzsvēra, cik svarīgi noregulēt liekā ūdens novadīšanu no meža zemēm, lai veidotos augsti produktīvas audzes. Diemžēl “ūdens uzpludināšanas inženieris” bebrs nodara vairāk skādes, nekā dod piensumu dabas daudzveidībai. Cīņa ar bebrim mežu meliorācijas sistēmās ir ļoti sarežģīta.

Valdemārs Dambekalns

jau vairākkārtīgi piedalījies Zemnieku saeimas rīkotajās aktivitātēs par meliorāciju, un viņam allaž ir ko rekomendēt lauksaimniekiem – kā efektīvāk uzturēt savos īpašumos meliorācijas sistēmas. Tā kā viņš pats piedalās meliorācijas sistēmu uzturēšanas, rekonstrukcijas un jaunizveidošanas darbos, jaunu atziņu un pamācību viņam netrūkst.

Ilzei Ozolai nebija vienkāršs uzdevums – mēģināt izskaidrot sarežģīto Eiropas politiku attiecībā uz meliorācijas sistēmu nākotni. Jaunās iniciatīvas gan par vides elementu ieviešanu bezmaz vai katrā meliorācijas sistēmas posmā, un kur nu vēl pārslapināšana jeb rewetting izsauc lauksaimnieku neizpratni un pamatotu sašutumu. Taču patik vai nē – par šīm tēmām tomēr jādiskutē, jo būs jāmeklē dažādi risinājumi.

Zemnieku saeimas lauksaimniecības eksperte **Iveta Grudovska** uzsvēra projekta LIFE Godwater IP lielo lomu šādas diskusijas veidošanai. Proti, pateicoties projekta aktivitātēm, tostarp ZMNĪ jau uzbūvētajiem mākslīgajiem mitrājiem un citiem meliorācijas sistēmu vides elementiem, varam veidot kopīgu izpratni par to, kur šādus elementus izvietot un būtiskākais – cik tas maksās. LIFE uzdevums – mazināt barības vielu noplūdes gan no lauksaimniecības, gan mežu zemēm, ir ļoti sarežģīts, jo jāveic gan pasākumi uz lauka, gan jāmēģina jau noplūdušās barības vielas kaut kur noķert. Katrs projektā izveidotais demo objekts ir liela vērtība, jo to papildus arī monitorē, proti, testē tā efektivitāti. Pirms uz katra grāvja uzlikt par mitrzemei, jāsaprot, cik tas maksās un vai sasniegsim vēlamu rezultātu. Jāatgādina, ka lielākā daļa no vēlamajiem vides elementiem tomēr nāk no citu valstu zinātnieku rekomendācijām un mums tie jāadaptē Latvijas situācijai.

Vēl viens vērtīgs projekta ieguvums sadarbībā ar ZMNĪ, ir Latvijas normatīvo aktu piemērošanas kārtība. Proti, nav iespējams lauksaimniekam patvaļīgi kaut kur uzlikt vides elementus, šo darbību ne ar vienu nesaskaņojot. Meliorācijas sistēmas ir būves – jebkura darbība ir pakļauta normatīvo aktu prasībām. Sarežģīti!

VIDEO "Meliorācija vakar, šodien un rīt – galvenie izaicinājumi Latvijā!"

Diskusijās nokaitētos prātos rāmi valdīja moderators **Mārtiņš Trons**.

LAD atbildes uz ZSA biedru jautājumiem par tuvāko modernizācijas kārtu

Vai var startēt vienlaicīgi uz vairākām aktivitātēm - piemēram, labturība+AER, vienā projektā?

Jā.

Vai lietotajai teknikai ir kādi citi ierobežojumi vai tikai vecums līdz 5 gadiem? Lietotai teknikai no kura laika skatīsies vecumu? No projekta iesniegšanas vai no projekta apstiprināšanas brīža?

Atbalstāma tehnika, kas ražota sākot no 2020. gada. Informāciju skata uz kārtas pēdējo dienu. Iekārtas ražošanas gadam jābūt identificējamam.

Vai iespējams papildināt esošo kalts kompleksu (kas kurināma ar DD) ar jaunu energoefektīvu kaltsi?

Jauna kalte (energoefektīva) ir attiecināma, kuras īpatnējais enerģijas patēriņš nepārsniedz 1,2 kWh/kg iztvaicētā ūdens.

Vai būs atbalsts, piemēram, jaunas piena lopkopības novietnes būvniecībai un vai skābarības laukuma izbūvei?

Skābarības laukumi ir attiecināmi gan 4.1.1. (mazajām un vidējām saimniecībām) gan 4.1.2. intervencēs (visām saimniecību grupām).

Lopkopības novietnes būvniecību var attiecināt 4.1.2. intervencē ievērojot 26.7. apakšpunktā noteikto, piemēram, slīpo grīdu izbūvi. Kā arī attiecīgas kūts būvniecību var iekļaut 4.1.3.intervencē uz labturības prasību paaugstināšanu.

Vai zem kāda no pasākumiem tiek atbalstītas arī degvielas uzglabāšanas tvertnes?

4.1.1. intervencē tikai vidējām saimniecībām.

Ja graudu kaltēšanai esošo malkas katlu nomainu uz biomasas (šķeldas+ graudu atsijas) - derēs? Vai ir vajadzīgi kādi energoefektivitātes auditi?

Apkures katls, kas kurināms ar atjaunojamo cieta kurināmo ir attiecināms zem Atjaunojamās enerģijas intervences (45.2.punkts), līdz ar to energoauditora atzinums nav nepieciešams.

Vai pie emisiju mazināšanas atbalsta šķidrmēslu separatora iegādi ar kompostēšanas iekārtu? Mērķis ražot pakaišu materiālu.

Ja pakaiši tiek ražoti saimniecības pašpatēriņam, atbilstošos apjomos, ir attiecināma. 4.1.2. intervencē, kūtsmēslu apsaimniekošanā.

Apstiprināts plāns rīcības virzieniem meliorācijas politikā

Valdība šovasar ir atbalstījusi plānu, kas nosaka prioritāros rīcības virzienus meliorācijas politikā 2021.-2027.gadam, par atbildīgo institūciju nosakot Zemkopības ministriju.

Plānā norādīts, ka ZM un citām iesaistītajām institūcijām noteikto pasākumu īstenošanu paredzēts nodrošināt ar tām jau piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Papildu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu izvērtēs plāna īstenošanas gaitā un izskatīs MK kārtējā gada valsts budžeta likumprojekta izskatīšanas procesā.

Plānā paredzēti vairāki pasākumi. Tie iedalās pasākumos klimata pārmaiņu mazināšanai un klimata pārmaiņām pielāgotas efektīvas meliorācijas nodrošināšanai, kvalitatīvas hidromelioratīvās informācijas nodrošināšanai un sabiedrības izpratnes stiprināšanai par meliorācijas nozīmību, kā arī jauno meliorācijas speciālistu piesaistīšanai un speciālistu profesionālās kompetences pilnveidošanai.

Klimata pārmaiņu mazināšanai un klimata pārmaiņām pielāgotas efektīvas meliorācijas nodrošināšanai paredzēts veikt zinātniskus pētījumus meliorācijas jomā.

Paredzēts turpināt "LIFE" programmas projektu (kas sāks 2020. gadā un kuru plānots īstenot līdz 2027. gada 31. decembrim) Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešanai, lai sasniegtu labu virszemes ūdens stāvokli.

Katru gadu paredzēts uzturēt visas ūdensnotekas, polderu sūkņu stacijas un hidrotehniskās būves, kā arī atjaunot un pārbūvēt ūdensnotekas un meliorācijas sistēmas, piemērojot videi draudzīgus meliorācijas sistēmu

elementus vai "zaļās infrastruktūras" risinājumus.

Ar valsts piešķirto finansējumu paredzēts uzturēt ūdensnotekas 14 000 kilometru garumā, 40 sūkņu stacijas un aizsargdambjus 435 kilometru garumā. Līdz 2027. gadam plānots investēt 40 miljonus eiro meliorācijas sistēmu būvniecībā.

Plānā norādīts, ka jāsamazina plūdu risks. Pasākumu jāīsteno līdz 2026. gadam. Pasākumā paredzēts samazināt plūdu un erozijas procesu apdraudējumu, novērst plūdu draudus apdzīvotās vietās un laukos, kā arī samazināt applūstošo teritoriju platības. Plānots veicināt bebraiņu novākšanu meliorācijas sistēmās, kuras atrodas lauksaimniecības un meža zemēs, kā arī piesaistīt finansējumu jaunu meliorācijas sistēmu un hidrobūvju izbūvei. Plānā līdz 2026. gadam paredzēts samazināt applūstošās teritorijas par 60 000 hektāriem.

Paredzēts veicināt informācijas un dokumentu digitalizāciju, tostarp informācijas ieguves metodikas izstrādi, radot priekšnoteikumus efektīvai meliorācijas politikas veidošanai. Informācija par meliorācijas sistēmām tiek regulāri atjaunota "www.melioracija.lv" tīmekļvietnē.

Sabiedrības izpratnes stiprināšanai par meliorācijas nozīmību, jauno meliorācijas speciālistu piesaistīšanai un speciālistu profesionālās kompetences pilnveidošanai katru gadu paredzēts rīkot vebināru pašvaldībām par meliorāciju nozīmi un īstenojamiem pasākumiem, izmantojot ES fondu līdzekļus.

Sagatavoja Mārtiņš Trons

Nezāļu robots rullē!

No 9. līdz 10. oktobrim Latvijā norisinājās projekta "OPER8" starptautiska ekspertu sanāksme par alternatīviem nezāļu ierobežošanas risinājumiem lauksaimniecībā. "Zemnieku saeima" kopā ar LBTU Augu aizsardzības zinātnisko institūtu "Agrihorts" jau trešo gadu ES Pētniecības un inovāciju programmas "Horizon Europe" projektā "OPER8" meklē Latvijai piemērotākās alternatīvās nezāļu ierobežošanas metodes un gūst pieredzi no citām Eiropas valstīm.

Nezāļu ierobežošana ir svarīga abās ražošanas sistēmās – integrētajā un bioloģiskajā. Īpaši svarīga tā ir dārzenu audzēšanā, kur nezāles mēdz dīgt vairākos etapos, un to ierobežošana aizņem daudz laika un darbaspēka. Lai gan tirgū ir pieejami dažādi tehnoloģiskie risinājumi, joprojām daudzviet pasaulē dārzenus turpina ravēt ar rokām.

Nezāļu ierobežošanas iekārtas pamatā balstās uz augsnes rušināšanu (ar optisko vadību vai bez), tāpēc nespēj piekļūt pietiekami tuvu kultūraugam, to nesabojājot. Tādēļ ap kultūraugu izveidojas dažu centimetru loks, kurā aug nezāles. Lāzera izmantošanai nezāļu ierobežošanā ir vairākas priekšrocības:

- Lāzera stars ir ļoti precīzs un ļauj nezāles apstrādāt tieši blakus kultūraugam, arī starp tiem.
- Tā kā nenotiek tieša saskare ar augsni, robots var darboties arī specifiskos apstākļos, piemēram, pārmitrā vai sakaltušā un akmeņainā augsnē.
- Iedarbojas uz nezāli, neietekmē apkārtējo vidi
- Lāzerapstrādi var izmantot arī bioloģiskajās saimniecībās
- Tā kā nenotiek augsnes rušināšana, nav CO2 emisiju no augsnes apstrādes.

Weedbot ravēšanas lāzerrickārta izmanto zilās gaismas lāzera. Augi labi uztver zilo gaismu – uzvārās no iekšpuses un apstrādātās augu daļas novīst. Enerģijas daudzums ir pietiekams, lai mazākās nezāles pārvērstos pelnos. Aprikojums ir viegli pārvietojams, un to var instalēt uz 2-12 augu rindām. Darba ātrums atkarīgs no nezāļu biežības, un var sasniegt maksimālo ātrumu 1,2 km stundā. Tā kā lāzerstars ir tikai 2 mm biezs, tas ļauj apstrādāt nezāles, kas atrodas dažu milimetru attālumā no kultūrauga. Tā kā nezāles dīgst vairākos periodos, īpaši pēc lietus, apstrāde rekomendējama vismaz 3-4 reizes sezonā. Lāzerravēšana ir visefektīvākā nezāļu agrinās attīstības stadijās, jau no 3-4 mm.

Robotu izmaksas šobrīd tiek lēstas ap pusmiljonu eiro – protams, atkarībā no rindu platuma. Teorētiski pie ļoti labas ražas piemēram, burkānu laukā, tas jau sāk atmaksāties no 20 ha. Lai roboti ieviestos straujāk, būtiska būs sagāde ar nepieciešamajām detaļām bojājuma gadījumā un attiecīgs serviss. Šobrīd tirgu intensīvi iekaro daudz lētāki Ķīnā ražoti roboti, kas var šķist izdevīgāk, jautājums, paliek tas pats – cik ātri var tikt pie nepieciešamajām detaļām un servisa.

Šosezon LBTU Agrihorts demonstrēja saimniecības ZS "Bračas" un ZS "Atvases" lauku dienās lāzera ravēšanas iekārtas jeb ravēšanas robota iespējas. Latvijas pētnieku nodibinātais uzņēmums "WeedBot" spējis lāzera nezāļu ierobežošanas robotu līdz gatavam tirgus produktam un intensīvi to nodarbina, lai turpinātu pilnveidot.

Latvijas lāzerravēšanas robota "tētis" – pētnieks Jānis Jaško, spēj piesaistīt ikvienu interesenta uzmanību, atraktīvi stāstot par robotizāciju un konkrētā robota spējām.

Projekta partneri no Zviedrijas, Spānijas, Itālijas, Grieķijas un, protams, plašs ekspertu loks no Latvijas ar lielu interesi uzklaušija projekta demo saimniecības "Bračas" pieredzi dārzenu audzēšanā, nemitīgā cīņā pret nezālēm, kā arī par to, cik veiksmīgi lāzerravēšanas robots ir pastrādājis burkānu laukā.

Lai gan robots ir samērā patstāvīgs, drošāk ja to var agregatēt ar traktoru.

Viesojāmie Pilādžu saimniecībā Siguldā, kuri audzē augstas kvalitātes augļu koku un krūmu stādus Vidzemes reģionam. Katru gadu saimniecībā izaudzē 15 000-20 000 stādu. Pilādži savos dārzos audzē arī ābolus un bumbierus ar videi draudzīgām metodēm, tostarp izmanto RIMPRO atbalsta sistēmu. Saimniecībā uzsvēr, ka glihosāta izmantošana rindstarpās tiek izmantot arvien mazāk, vairāk eksperimentējot ar dažādiem segumiem. Arvalstu kolēģi bija patiesi izbrīnīti, ieraugot, ka augļu koku rindstarpās pašiesējušies un leknī aug dažādi āboliņi.

AGRIHORT pētniece Jevgēnija Nečajeva OPER8 kolēģus iepazīstināja ar Latvijā veiktu projektu Nr.24-00SOINZ03-000021 "Alternatīvas nezāļu ierobežošanas metodes laukaugos", kur tika izvērtētas trīs dažādas metodes – tiešā sēja, minimālā augsnes apstrāde un klasiskā augsnes apstrāde. Kā alternatīvas, kuras vērts pārbaudīt ir – rindstarpu mehāniskā apstrāde, pelargonijskābes un parafīnīlas izmantošana.

Podkāsti par nezāļu apkarošanas alternatīvajām metodēm

AUGKOPĪBĀ

DĀRZENKOPĪBĀ

Breedexpo2 Somijā

Projekta darba grupas sanāksme šovasar norisinājās Somijā, kur kopā ar Somijas un Igaunijas projekta partneriem pārrunājām jau paveiktos un plānojam turpmākos projekta darbus. Apmeklējām arī 2 gaļas liellopu saimniecības, kuras tos gana palienu pļavās.

Breedexpo2 ietvaros Latviju apmeklēja Somijas un Igaunijas lauksaimnieki

Vizītes laikā tika apmeklēta aitu audzēšanas saimniecība SIA "Mikaitas", kur saimnieki Aija Šneidere un Jānis Miķelsons parādīja aitu novietnes, apskatījām ganībās aitu ganāmpulkus un pārrunāja aitu audzēšanas nianšes.

Apmeklējot piena lopkopības saimniecību z/s "Mazdzērvītes", tās saimnieks Jānis Ločmelis somu un igauņu kolēģiem parādīja teļu, piena govju novietnes un pārrunāja Latvijas svaigpiena tirgus specifiku.

Apmeklējot pilna aprites cikla saimniecību SIA "Vecsiljāni", tās vadītājs Reinholds Sprukulis iepazīstināja ar teļu, slaucamo govju novietni, spēkbarības ražošanas cehu, biometāna ražotni un siera ražošanas cehu.

Apmeklējām arī Liellopu izsoļu namu, kur tās vadītājs Kaspars Adams stāstīja par gaļas liellopu tirgus situāciju Latvijā un Eiropā.

Vizīte noslēdzās ar SIA "Lāses AM" apmeklējumu, kur tika apskatīti dažādu šķirņu gaļas liellopi, liellopu novietnes un saimniece Dace Meldere bija noorganizējusi steiku degustāciju. Paldies saimniekiem par uzņemšanu.

Uzbeki Latvijā

No 25. – 27. maijam Breedexpo2 projekta ietvaros Latvijā viesojās Uzbekistānas lopkopji. Apmeklēja piena lopkopības saimniecība z/s "Mazdzērvītes", SIA "Liellopu izsoļu nams" un piena/gaļas liellopu saimniecība SIA "Bruzilas AV".

Zemkopības ministrijas pārstāvji viesiem bija sagatavojuši prezentācijas par Latvijas lauksaimniecību un liellopu veselības situāciju, bet PVD pārstāvji par labturības prasībām dzīvnieku transportēšanas laikā.

Breedexpo2 semināri Preiļos un Saldū

Oktobrī Saldū un Preiļu novada Līčos sadarbībā ar AS "Siguldas ciltslietu un mākslīgās apsēklošanas stacija" Breedexpo2 projekta ietvaros noorganizējām 2 seminārus piena lopkopībā "Genomu testēšanas nozīme mūsdienīgu piena lopkopības saimniecībā". Kā lektori uzstājās Čehijas ģenētikas kompānijas CRV pārstāvji Milan Kollmann un Miroslav Duchon. Semināra tēmas - barības izmantošanas efektivitāte, genomu testēšana un pāru atlasu programmu izmantošana un pāru atlasu barības izmantošanas efektivitāte. Prezentācijām ir pieejams arī videoieraksts kuru var noskatīties.

interreg Co-funded by the European Union Central Baltic Programme BreedExpo2

CODECS par digitālajiem risinājumiem

Augusta beigās Madonas novada ledzēnos sadarbībā ar "Baltijas Studiju Centru" un "Latvijas Dabas fondu" projekta CODECS ietvaros noorganizējām semināru "Digitālie instrumenti liellopu gaļas ražotājam".

Seminārā par karšu slāņiem mums stāstīja **Ilze Bargā** no SIA "Baltic Satellite service".

LAD pārstāve **Anita Bordāne** par ģeotelpisko iesniegumu uzraudzību.

Runājām arī par liellopu gaļas ražošanas jautājumiem, kur "Latvijas Dabas fonda" pārstāve **Inga Muižniece** stāstīja par zālāju izmantošanu liellopu nobarošanai.

PVD pārstāve **Inga Platpīre** par mazāk zināmiem liellopu gaļas kvalitāti ietekmējošiem faktoriem un liemeņu klasifikāciju.

Diskusiju par digitālo risinājumu ieguvumiem un izmaksām vadīja "Baltic Studies Centre" pētnieki Maija Ušča un Emīls Ķīlis.

Pēc semināru daļas apskatījām levas Galiņas saimniecību SIA "Lat Angus".

CODECS

Sustainable Silage Skrīveros

Sadarbībā ar LBTU LPTF Zemkopības institūtu, septembrī Skrīveros interesentus pulcējām uz projekta "Ilgtspējīga skābbarība" semināru un lauku dienu.

Seminārā daļā par zālāju maisījumu ražību un kvalitāti, skābbarības analīžu rezultātiem un skābbarības gatavošanas kļūdām un izaicinājumiem stāstīja projekta eksperti.

Par Latvijā selekcionētajām, plašāk audzētajām daudzgadīgo zālāju un tauriņziežu šķirņiem un koksnes regulēšanai augsnes pH līmeņa salīdzinājums ar citiem kaļķošanas materiāliem stāstīja Zemkopības institūta pētnieces Sarmīte Rancāne, Agrita Švarta un Anda Rūtenberga - Āva.

Pēc semināra daļas apskatījām Zemkopības institūta zālāju izmēģinājumu laukus, kur institūta darbinieki stāstīja par šķirņiem un to īpašībām.

Iveta Gūtmane

Ieva Krakopa

Pēteris Dambergs

interreg Co-funded by the European Union Central Baltic Programme Sustainable Silage

TRAKTORDIENA 2024

Zemnieku saeimas komanda traktordienās varenī pastrādāja, stāstot un demonstrējot ikvienam interesentam lieliem un mazam, par savām aktivitātēm.

Projektā GYPREG testēsim ģipša efektivitāti Latvijas augsnēs. Mums ir varenas dabiskā ģipša atradnes. Interese par to, kā izskatās dabiskais ģipsis, bija milzīga.

Mūsu sadarbības partneri projektā OPER8 no Agrihorts allaž gatavi ar dažādām metodēm notestēt traktordienā apmeklētāju zināšanas par nezālēm. Pērn bija jāpazīst sēklas, šogad - dīgsti.

OPER 8

Lāzerravēšanas robots jau otro gadu tiek demonstrēts plašam apmeklētāju lokam. Izrādās, ar burkānu ravēšanu tas tiek galā ļoti labi.

Mācībaspēki no LBTU Meža un vides zinātņu fakultātes jauniešiem censoņiem pacietīgi skaidro ūdens plūsmu.

Projektā LIFE GoodWater IP šoreiz sarežģīta viktorīna. Lai tiktu pie končām, jāatbild uz jautājumiem par Latvijas ūdeņiem. Pat pieaugušajiem bija par ko padomāt.

Jaunākajiem apmeklētājiem šoreiz piedāvājam uzspēlēt lielo staigājamo cirku "Viss par ūdeņiem".

Savukārt saulē sagurušie varēja lēnām likt puzzle.

ZSA stendā valda liela rosme

Liela interese par LIFE GoodWater IP bija arī Viļānu lauku dienā

Tiekamies Traktordienās 2025 ZSA stendā!

ZEMNIEKU
SAEIMA

AICINA UZ

LAUKSAIMNIEKU
JAUNGADA BALLI
2025

4. JANVĀRĪ | SĀKUMS 19.00
JELGAVAS PILĪ

 zemniekusaeima.lv

 ZemniekuSaeima

 @ZemniekuSaeima

